

PŘÍTEL OTVÍRÁ

(Přátelství s Bohem — 11.)

Umírající Lacordaire mocně vykřikl své, poslední slovo: „Otevři, Pane — otevři!“ To byla stálá touha i stálá zkušenost jeho svátého života, v posledním okamžiku vyvrcholená v jediný zájem před tváří věčnosti. Kdo pochopil ono slovo o „strašné zvědavosti lásky“, vycítí tajemství toho výkřiku i smysl věty o otvírajícím Příteli.

Lukášovo evangelium (11, 5) zjišťuje skutečnost otvírání Přitelem, zdůrazňujíc Boží ochotu o tolik větší, o kolik je Bůh větší nežli člověk. Je ovšem dosti daleko do otevření, je třeba cesty nocí a dlouhého volání a tlučení na dům Přítelův. Sledovali jsme toto úsilí duše, a nyní se zatajeným dechem slyšíme: Přítel otvírá.

Kdo otvírá? Bůh trojjediný je cílem lidského úsilí o přátelství s Bohem. Kdysi jsme měli sestaven vzorec: Otec (Příčina, Moc, Divotvorce): člověk (padlý rozum, slabost, víra); Syn (Obraz, Moudrost, Pán církve): člověk (padlá paměť, nevědomost, naděje); Duch svátý (Dar, Láska, Posvětitel): člověk (padlá vůle, žádostivost, láska). (Na Hlubinu roč. I. str. 284). Měly býti naznačeny Boží léky na rány lidské duše, je zároveň dána odpověď na otázku, kdo otvírá, když má duše vstoupiti do předsíní domu Přítelova. Otec a Syn pošlou Ducha svátého, aby otevřel a uvedl příchozího, neboť slabý rozum usiluje o štěstí v Moudrosti, aby duše v přátelské lásce našla svatost a štěstí z darů přátelství. Posvětiteli náleží svými dary slabému člověku poskytnouti síly na život v důvěrnosti svaté lásky přátelství s Bohem.

Dary Ducha svátého otvírají duši cestu dále, když síla Boží milosti přivedla její úsilí až na konec průměrného sblížení s Bohem a učinila ji schopnou volati: Otevři, Pane; dychtím po více!

Učení církve vypočítává dary Ducha svátého: moudrost, rozum, umění, rada, síla, pobožnost, bázeň Boží. Mladý křesťan před svátostí biřmování je poučován, že svátostí křesťanské dospělosti se mu dostává blahoslaveného sedmera. Kdo je si vědom, že touto svátostí je zakončeno duchovní dětství, že dary Ducha svátého jsou duši dány jako podstatná složka duchovní dospělosti? Kdo cítí povolání skrze tyto dary vystupovati stále výše k chápání Boha a ke svátým bojům za Boha v obraně i v útoku? Kdo ví, že v darech Ducha sv. je dána duši základna k vystoupení až na vrchol spojení s Bohem, jaké jen je možné na zemi — základna, k níž u skutečně tam dostupivších nepřibýlo více nic, než úplné rozvinutí darů svátosti biřmování, tj. svátosti upevnění? Tři smutné otázky, protože mají smutné odpovědi.

Nebudou tak smutné, až budeme rozuměti pojmu duchovní dospělosti. Nelze nyní rozbírat tento pojem ostatně ne příliš těžký pro člověka pozorujícího rozdíl dětství a dospělosti života přirozeného. Musíme předpokládati vědomí toho rozdílu, protože chceme viděti, jak Přítel otvírá skrze Ducha svátého darem rozumu.

Ve svém křesťanském dětství se duše naplní úsečnými větami Božích pravd, jež tím jsou hlubší, čím jsou stručnější. Dětský věk si prostě tyto pravdy opakuje, ale dospělost neumí opakovati, dospělost chce a musí zpracovávati. Hodí se sem kousek hudebního názvosloví. Dítě v hudbě hraje věty hlubokého obsahu, ale jsou pro ně dětsky upraveny. Dospělý v hudbě musí transponovati, překládati do stupnic složitých, obsahujících složitě stavy a nálady života. Tak musí dospělý transponovati pravdy víry, aby slyšel harmonii víry a života, Boha a člověka. Snadno a velmi často se tato velebná harmonie chybným transponováním přemění v trýznivé disharmonie, v kočičinu nebo nějaký foxtrot! Protože rozum sám na tu práci nestačí.

Prvním úkolem daru rozumu jest chrániti duši před omyly a bludy v záležitostech náboženského poznání. A býti duši pomocí ku pronikání do hloubky, aby poznávala dosah Božích pravd vždy více. Sv. Tomáš Akvinský (II - II. 7, 1) to praví: „Přirozené světlo našeho rozumu má omezenou sílu, proto může dosáhnouti jen určitých mezí. Aby člověk

pronikl k poznání pravdy, na něž přirozené světlo nestačí, potřebuje nadpřirozeného světla. A to nadpřirozené světlo se nazývá dar rozumu." Otvírá Přítel duši dosud vzdálené, záře světla jeho bytosti, byť jen vzdáleností tlumená, se stává ochranou a posilou rozumu člověka, jenž usiluje o jasnost a soulad, jenž opravdu se snaží zpracovávat Boží pravdy a zrno Boží do duše vložené přivést do lodyhy, květu a plodu.

Dar rozumu je z důkazů pravdy, že Bůh nezná zastavení na cestě, že každému pohybu poskytuje možnosti dojít až na konec k cíli. Začátek pohybu daného darem rozumu je naznačený první jeho úkol. Není pak již mezery až k onomu vrcholu, jemuž dáno jméno mystického poznávání Boha, kdy rozum člověka pouze vnímá záplavu jasnosti Boží pravdy. Láska žádá tím větší důvěrnost v poznávání, čím více roste. Duše se dovolává takové pronikavosti poznání svými stavy „ve vzpomínkách". Přítel jí vychází vstříc a otvírá dosud zahalený smysl víry. Myšlení přechází v bystré pronikání. Tajemné světlo plní duši a nejednou, hlavně v začátcích, mívá duše dojem velmi podobný rozdílu mezi popisem a obrázkem na zavřených dveřích stkvělé zahrady a pohledem do náhle otevřených dveří. Darem rozumu Přítel vyučuje, uskutečňuje ono nezasvěcenému záhadné slovo zkušeného apoštola Pavla (2. Kor. 3. 18): „My pak všichni, patřící jako v zrcadle (věrou) s tváří odkrytou (darem rozumu) na slávu Páně, přetvořujeme se v tůž obraz od slávy ke slávě (stále jasněji a podrobněji poznávající slávu dokonalosti Boží), jako od Duchu Páně.“ Ovšem, až do smrti zůstává všechno světlo jen světlem víry. Ale poklady a obsahy se stávají skutečným majetkem duše; snad bychom mohli říci, že se stávají jakýmsi vědomím přináležení k rodu Boha. Poněkud tak, jako se říká, že členové rodu nejlépe chápou tradice svého rodu, nebo že členové řádu, jemuž patřil sv. Tomáš, nejspíše mohou proniknouti do hlubin jeho nauky.

Víra zůstává. Byť se dětské opakování a učňovské hledání proměnilo v nazírání, všechno se děje pouhým zesíleným světlem víry. Proto dar rozumu má třetí úkol, utvrdit, pevně zakotvit víru. Opět píše sv. Tomáš Akvinský (tamt. 2.): „Daru rozumu náleží dáti člověku jasnost, že žádná vnější zdánlivá obtíž nemůže jej odvrátiti od přesvědčení víry.“ I nejpevněji věřící člověk má chvíle, kdy se mu poněkud zatočí hlava nad propastí tajů víry; nebo na první pohled strhující námitky a obtíže jej přivedou do vnitřních rozpaků. Tu Přítel otvírá duši jeho, aby nabyla širšího rozhledu, aby zbavena byla nervosity, jež působí závrať, aby s klidem samozřejmosti člověk byl bez váhání ochoten i život položit za každou pravdu víry. Přestává veškera, i nevědomá těkavost ducha, člověk pevně stojí na základech víry, na prahu domu školy Přítel, může jít dále, ničím nerozptylován.

Snadno se pak jde. Rozum takto upravený darem rozumu může pověděti srdci podivuhodné věci, aby se rozhořovalo žářem stále mohutnějším. A Přítel může otvírat stále více.

Také proto se musíme modlit: „Přijď, Duchu svatý.“

P. Em. Soukup, O. P.

UMĚNÍ A MOUDROST PŘÁTEL BOŽÍCH

Přátelství s Bohem, 12

Žitá víra roznítla v nás palčivou, neukojenou touhu vidět již Boha, znáti vše z něho. Když jest člověk nerozlučně spjat s Bohem, když do něho takřka vrostl, všude Boha vidí, všude k němu chce proniknouti.

Duše hledá Boha. Má k tomu své nitro, svůj život a celý svět. Tím vším má si klestiti cestu k Bohu. Má víru svou, která jí má řídit na této cestě, ale jak klamou věci pozemské, jak nás odvádějí od Boha, jak dovedou od něho odváděti i věci o sobě svaté, když je odetneme od vnitřní spojitosti s Bohem. I horlivost ovšem čistě vnější, domu Božího a bližních, může dát nám zblouditi. A má-li nás víra přivést k Bohu, jak potřebujeme kolikrát věděti, co jest a co není pravdou Boží.

Jest to umění znáti dobře pravdy Boží, třeba uměli žít, užívat věcí, jít světem. Proto spěchá na pomoc Duch sv. a vlévá do duše svůj vzácný dar Umění. Má jej každá duše ve stavu posvěcující milosti, jak praví výslovně sv. Tomáš. (2. II. q. IX.)

Dar Umění vlévá nové, silné světlo, jež hned nám praví, jak brátí určité nauky. Odtud ono rozlišování, jež by se zdálo pouze ovocem zdravého smyslu prostých babiček, jež žijí poctivě se svým Bohem.

Umění věřiti! Věřiti jen to, co jest nutno věřiti, věřiti pevně. Umění spočívá v určité zručnosti, jistotě úkonu. Tak potřebujeme věřiti, abychom nekolísali, stále nehledali, co věřiti, a nemuseli si toho stále zdůvodňovati. Nic tak nezdržuje duchovní život jako víra tápavá. Dar moudrosti sdělí člověku paprsek jistoty Božího vědění. Umějící to, co dlužno věřiti, jest opřen o Boha a může se klidně v něj již zadívati. Neb pohled do Boha si vyžaduje klidu. Dar umění uzpůsobuje nás uměti věřiti. Proto musí ještě uschopniti nás, abychom uměli tuto víru žiti.

Proto jest důležitým úkonem daru Umění pomoci nám správně oceňovati pomůcky, prostředky, cíle našeho života.

Především dává nám základní jistotu víry, že Bůh je posledním cílem všeho tvorstva. (2. II. q. IX. art.) Umění učí nás dovésti, uměti dáti vše na své místo. Rozlišuje božské od lidského, cíl pravý od zdánlivého, cíl poslední od cílů podřadných.

Tak dovedeme, umíme užívatí všech tvorů, víme, jaký mají smysl. (Ad scientiam proprie pertinet rectum iudicium creaturarum — Vlastním úkonem umění jest správně souditi o tvorech. 2. II. q. IX. art. 3.)

Dar umění vede nás tak k Bohu světem a stvořením, abychom o ně neklopýtli, abychom v jejich houštinách nezbloudili. Ukazuje nám jejich pravou tvářnost věcí omezených, nedostačujících lidskému nitru. Umění žiti věrou jest umění jíti k Bohu přes všechny překážky, jest uměním „zachovati se neposkvrněným od tohoto světa“.

Proto praví sv. Tomáš (art. 4.), že daru Umění odpovídá Blahoslavenství: Blahoslavení lkající.

Ti, kteří umějí věřiti a žiti dle víry, jdou vážně životem. Jejich oči jsou plny slz nad blouděním vlastním bližních daleko od Boha ve věcech stvořených. Vědí, co věří, umějí to oceniti a proto jest jejich srdce těžké bolestí nad omyly a vzdory. Protože vědí, že ve tvorech není pravého štěstí, nevyskají, nekřepčí jak ti, kteří jako by nevěděli, proč žijí, jak vysoký a vznešený mají úkol. Proto jdou vážně životem, neb vědí, že bojem jest život člověka na zemi, že tu není vyřešení, že tu není absolutní blaženosti. Jak se může veseliti, kdo je vyhnancem, jak můžeme „zpívati písň v zemi cizí“?

Dovedeme, umíme věřiti (kéž umíme!), umíme dáti věcem pravý jejich význam. A ještě to nestačí! Věci nemají vlastního významu, vlastní hodnoty odmyslně od svého zřídla, od svého Původce. Až v Bohu má všechno svůj smysl. Nám nestačí jen věděti, že věci nejsou Bohem a cílem naším, nestačí věděti, že Bůh jím jest. Toužíme tohoto Boha svého, s nímž nás spojila láska, všude viděti, všude poznávati. Umění zbavilo nás nebezpečí, abychom na této cestě se příliš nezdrželi u květin vroubících pěšinku k Bohu.

Nyní již jen Boha chceme všude, víc a dokonaleji. Jsme tak spjati s Bohem, že nechceme ani na okamžik od něho býti odděleni, chceme jej viděti i v jeho stopách ve světě, v přírodě, v našem životě.

Připjali jsme se k Bohu a tak toužíme spustiti se do jeho závratných hlubin, chceme stále dychtivěji píti z jeho pravd, více a lépe jej stále poznávati.

Láska chce vše poznati o svém miláčku, chce všemu rozuměti. Naše láska k Bohu chce věděti, jak se všude Bůh jeví, jak všude jest poznatelný. Vše si chce sestaviti dle Božího plánu, ráda by jej znala podrobněji, chtěla by věděti, proč to a ono, jak vše jest sestaveno v absolutní Boží synthesi. Láska k Bohu naprostému, k Moudrosti samé, nutně se rozhoří touhou poznati vše dle této Moudrosti, znáti nejhlubší smysl všeho, najiti poslední vysvětlení celého vesmíru a všeho dění v něm pod zorným úhlem Božím.

Filosofie i theologie jsou částečnými moudrostmi, neb sestavují svět do stupnic bytí dle nejvyšších příčin, dávají poslední a konečné vysvětlení jistého řádu, ale, ale kam nás mohou přivéstí filosofie a nadřená theologie ? (Překládám tak dost neuctivě: Theologia mentis.)

Jiné moudrosti potřebují ti, kteří nemají vloh, času, chuti lidsky hledati, se hádati o slovíčka, jiné moudrosti potřebují i ti, jichž mysl je plna theologických závěrů.

Toužíme cítiti takřka, chutnati onu nejvyšší příčinu, býti s ní v nejdůvěrnějším styku, býti jí oživenu, jí takřka žiti, v ní vše viděti, neb v ní vše tušíme.

Duch sv. zmocňuje se i této touhy a zaplavuje lidskou mysl darem ze všech nejvyšším, totiž darem Moudrosti.

Pod dotekem tohoto daru duše se rozlétá k novému, velkolepému životu. Moudrost vidí v Bohu nejv. příčinu, neb tím jest právě: „Ad sapientem pertinet considerare causam altissimam, per quam de aliis certe judicatur et sec. quam omnia ordinari oportet — Moudrý musí vše pozorovati dle nejvyšší příčiny, již o ostatních věcech usuzuje a dle níž vše musí býti uspořádáno" (2. II. q. 45. art. 1.).

Moudrost daru Duchu sv. vede duši světlem této prvé, naprosté příčiny.

V tomto světle vidíme vnitřní logiku všech pravd Božích. Cítíme, že každá jest na svém místě, že každá musí býti, že nemožno ani jednou pohnouti, nemá-li se zřítiti celá výstavba víry. Hmatáme takřka svým rozumem spojitost všech pravd, jak jedna z druhé vyplývá, nutnost jich však jest pro nás zřejmostí. Ze všeho se na nás usmívá Láska Boží a jeho Absolutnost.

Protože vidíme moudrosti Boží, protože jsme takřka jí proniknuti, tušíme dosah Písma sv., chápeme význam tradice ve sv. Otcích a v církevní nauce.

Nalézáme Prozřetelností Boží výklad, objasnění celých dějin nebes i země i lidstva. Vše se nám vysvětluje. Nyní víme, proč to či ono na nás Bůh dopustil.

Nevidíme ve světě slepou náhodu, osud, nýbrž moudrou ruku, která vše řídí, aby vše přivedla k sobě dle svých plánů odvěkých. Tak chápeme pak i přikázání jako projevy velké lásky Boží, která chce nás přivesti k sobě cestou bezpečnou a proto dává rozkazy jak jíti, abychom šli jistě a vyvarovali se toho, co by nás vzdalovalo, odvádělo od Boha, co by nás zdrželo na této cestě.

Moudrost *přiblížila* nás k nejlepšímu chápání Boha, prvou příčinu, svou láskou a dobrotou. Nyní věříme, že Bůh je Otec a že vše jest nejlépe tak, jak On to zařídí. Proto Moudrostí ozářený člověk oddává se dokonale Božímu vedení. Nechce nic než Boha a jeho vůli. Nechce ani mnoho ani málo, ani utrpení ani radost, ani život ani smrt, jen Boha, jen Boha!

Duše totiž spojená s Bohem v lásce nadpřirozené posvěcující milostí jest takřka vpita do Boha a tak jakousi vnitřní sympatií podobnosti a úzké blízkosti soudí o všem jako on. (2. II. q. 45. art. 4.)

Moudrost není darem jen pro poznání, nýbrž i pro činnost naši, čili jak praví sv. Tomáš: „conspiciendis et consulendis divinis“ — má dát patřiti na Boha a raditi o něm. (2. II. q. 45, art. 3.)

Moudrost uspořádá vše dle Boha, uspořádá vše mimo nás i v nás, což jest hlavním úkonem jejím. Všude hledáme Boha a proto jej všude vidíme.

Tak nás již nemate ani bolest, ani neštěstí, ani smrt. Necht' si přijde cokoli, vše najde své místo u nás v plánu Božím, v lásce Boží. Proto daru Moudrosti odpovídá blahoslavenství: Blahoslavení pokojní...

Bohu ve všem a za všech okolností zakotvení, ztíšíme se v jeho náručí. Všemmu rozumíme, vše objímáme, ve všem jdeme k Bohu. Neb Moudrostí vše vidíme v Řádu; Řád pak viděný a cítěný dává uklidnění, mír, pokoj.

V pokoji pak mluví Bůh. Nyní může duše ztišená, do Boha ponořená, vždy a všude naslouchati jeho hlasu.

Ano, mluv, Pane, neb slyší služebník tvůj!

OBĚŤ NOVOZÁKONNÍ

Není-li při mši svaté Credo, končí mše katechumenů evangeliem. Na mnohých místech bývá, aspoň v neděle a zasvěcené svátky, po evangeliu kázání. Vyhovuje to přání církve, jež v obřadní knize biskupově předpisuje kázání pravidelně mezi mší svátou, a to o evangeliu.

V neděli, o svátcích Páně a Panny Marie, andělů a svatých Nového zákona, kteří se zasloužili o rozšíření a hlubší odůvodnění víry, bývá při mši svaté Credo čili vyznání víry (symbolům) nicejsko-cařihradské. Můžeme si je vykládati jako slavnostní projev víry, slavný souhlas kněze i lidu s tím, co právě slyšeli při čtení evangelia, nebo jako vstup k následujícímu obětnímu úkonu, poněvadž vyznání víry jako duchovní oběť je vhodnou přípravou k oběti skutečné, jež z víry vyplývá. Credo je původu východního, v římské liturgii se objevuje až v jedenáctém století. Mystičtí vykladaatelé vidí v symbolu víru synagogy, jejíž lepší část uvěřila kázání Kristovu.

Vše, co předcházelo, je příprava, jež má umožnit věřícím sledování a chápání vlastních tajemství. Kdysi zpíval na tomto místě kněz dlouhé přímlyvy za veškeren křesťanský lid, jak je slyšíme ještě na Velký pátek. Dnes vybízí sice kněz shromáždění také k modlitbě, ale zmíněné přímlyvy se nekonají, jenom krátký úryvek žalmu modlí se kněz před obětováním, jímž začíná vlastní mše svátá, mše věřících.

*

Druhá část mše svaté záleží v obětování chleba a vína knězem a lidem, ve vlastní oběti Kristově, jež se uskutečňuje při proměňování a kterou církev podává, obětuje nebeskému Otci, a posléze v obětní hostině svátostné, jež záleží ve společenství, v úzkém spojení s obětovaným Kristem ve svatém přijímání.

Krátký úryvek žalmu, tzv. offertorium, jež se kněz modlí před obětováním a jež zpívá chór při obětování chleba a vína, býval kdysi jenom úvodní antifonou celého žalmu, který se zpíval, když věřící přinášeli své oběti. Také offertorium vyjadřuje povahu doby, svátku nebo motiv svaté oběti. Radostnou náladu obětujících měly vyjadřovati bohaté jeho melodie. Proto naznačuje zpěv offertoria jásot zástupů při vjezdu Kristově do Jerusalema nebo jásot pohanů, že se jim dostalo evangelia.

Kristus ustanovil nejsvětější svátost pod dvěma způsoby. To proto, aby jasně označil Eucharistii jako oběť totožnou s obětí kříže, jež se uskutečnila oddělením krve od těla. Toto oddělení krve od těla naznačuje dvojí konsekrace, proměňování chleba a vína. Dvojí konsekrace patří k podstatě mešní oběti.

Eucharistie měla býti naplněním nekrvavých obětí Starého zákona. Poněvadž ty oběti záležely v chlebu a víně, užil i Spasitel chleba a vína, jako viditelného znamení, jako symbolu, pod nímž je po proměňování svátostné přítomen. Chléb a víno jsou nejrozšířenější prostředky výživy našeho těla. Nejsvětější svátost byla ustanovena nejenom jako oběť, nýbrž také jako obětní hostina k výživě, k rozvoji života naší duše. Proto zvolil Kristus chléb a víno za hmotný podklad Eucharistie. K zhotovení chleba je třeba mnoho obilných zrn a také víno vzniká spojením mnoha drobných kapek z četných vylisovaných zrn hroznových. Tato jednota chleba a vína, vytvořená spojením mnoha součástí, je symbolem tajemné a skutečné jednoty, v jakou spojuje Eucharistie údy tajemného těla Kristova (církve) s jejich hlavou, Kristem a v jakou je spojuje mezi sebou.

Kvas je v Novém zákoně symbolem hříchu, kvašení symbolem poruchy a zkázy. Proto užívá západní církev při svaté oběti chleba nekvašeného, aby tím zřetelněji vynikla pravda, že svátostné tělo Kristovo je tělo neporušitelné, oslavené.

Přimíšení vody do vína naznačuje spojení Krista s lidmi při vtělení, při oběti a při svátém přijímání, ale také původ církve, jež vyšla z probodnutého, obětovaného srdce Spasitelova.

Příprava obětních darů byla až do vydání misálu sv. Pia V. podle diecézí různá. V dominikánském obřadě připravuje kněz kalich při tiché mši svaté hned na začátku před stupňovými modlitbami, při zpívané mezi epištolou a

evangeliem. Dokud nebylo pro obětování chleba a vína zvláštních modliteb, následovala po zpěvu offertoria hned tak zvaná secreta, kterou se kněz modlil tiše za Boží požehnání darů, obětovaných věřícími. Většina secret je starobylého původu. Zato pozdějšího původu jsou dnešní modlitby kněze při obětování a po něm. Vznikaly poněkud jako náhrada za pomalu ustávající oběti věřících. Jenom modlitba kněze, když přidává vody do vína, je starou vánoční kolektou, velmi dokonalou po stránce theologické literární. V dominikánském obřadě je vše velmi zjednodušeno. Jednou formulí obětuje kněz současně chléb i víno a umývá si hned nato prsty, jimiž se bude dotýkati těla Páně, ujišťuje Boha, že má mravní čistotu, nutnou k svaté oběti, a jeho zbožné smýšlení že dokazuje láska, jakou má k domu Božímu. Činí tak slovy 25. žalmu. Potom vybízí věřící, aby se s ním spojili na modlitbách, aby Bůh jeho a jejich oběť přijal a požehnal.

Celý obětní úkon vykládali mysticky jako obraz hostiny v Bethanii, nebo jako obraz poslední večeře, při níž chystali učedníci chléb a víno, jež potom Spasitel proměnil ve svoje tělo a krev. V tiché secretě viděli odchod Kristův do tiché pouště efrainské, kam se uchýlil krátce před svým utrpením před nástrahami Židů. Podle vykladačů, kteří vidí ve mši svaté jenom utrpení Páně, znamená offertorium bičování Páně a korunování trním, Lavabo naznačuje, jak Pilát si umýval ruce, Orate fratres připomíná, jak Pilát představoval Krista lidu se slovy, „Ejhle člověk“, a secreta tiché duševní utrpení Spasitelovo při všech těch událostech.

Po secretě, ukončené doxologií, začíná preface, slavnostní liturgická modlitba chvály a díků. Kdysi děkoval biskup nebo kněz jménem lidu Bohu za to, že dal člověku chléb, víno, vodu a vůbec všechno tvorstvo, že mu poslal svého Syna, jenž v předvečer své smrti posvětil chléb a víno slovy: Toto jest tělo mé, toto jest krev má. Takový je původ této velkolepé modlitby. Z Kristovy modlitby při poslední večeři známe jenom konsekrační slova. Není vyloučeno, že římská preface a nejstarší preface (anafory) jiných liturgií obsahují smysl Kristovy modlitby v této posvátné chvíli.

P. Tomáš M. Dittl O. P.

LISTY SV. TEREZIE JEŽÍŠKOVY

Dosud neotištěné listy duch. bratru - misionáři.

I – 25. dubna 1897.

Musím Vám vyznati, že ve Vašem dopise je věc, která mně způsobila bolest: že mě nemáte za takovou, jaká jsem ve skutečnosti... Ó můj bratře, prosím Vás, věřte mi, dobrý Bůh Vám nedal za sestru velkou duši, nýbrž maličkou a velmi nedokonalou...

Vyloudila jsem Vám úsměv zpívajíc o „svých zbraních“. Nuže, rozesměji Vás opět, když Vám řeknu, že jsem v mládí snila o zápasení na poli válečném... Když jsem se počala učit dějinám Francie, uvádělo mě v úžas vypravování o hrdinských činech Johany z Arku. Cítila jsem v srdci touhu a odvahu následovat ji. Zdálo se mi rovněž, že mě Pán určil k velkým věcem. Neklamala jsem se. Ale místo hlasu s nebe, zvoucího mě k boji, uslyšela jsem v hloubi srdce hlas ještě sladší, silnější, hlas Snoubence panen, jenž mě volal k jiným činům, k slavnějším výbojům v poušti Karmelu. Pochopila jsem, že mým posláním nebylo přivést ke korunovaci smrtelného krále, nýbrž způsobit, aby byl milován nebeský Král a aby mu bylo podrobena království srdcí.

II - 21. června 1897.

Nemyslete si nikdy, že mě nudíte, ani že mě činíte roztržitou, mluvíte-li o sobě. Bylo by možno, aby se nezajímala sestra o vše, co se týká bratra? A co se týká roztržitosti, nemáte se proč báti. Naopak Vaše listy mě spojují více s dobrým Bohem, dávajíce mně patřiti z blízka na divy jeho lásky...

Když jsem přečetla Váš první dopis z 15. října 1895, myslela jsem si totéž, co Váš duchovní vůdce. Nemůžete být svátým napolo; musíte jím být zcela, nebo vůbec jím nebudete... Nemyslete si, že mě polekáte, vypravujete mi „o svých krásných letech promrhaných“. Nikoliv. Děkuji Ježíši, jenž na Vás shlédl láskyplným pohledem, jako kdysi na

mladíka v evangeliu. Jste šťastnější než on, neboť jste věrně odpověděl na pozvání Mistrovo. Vše jste opustil, abyste jej následoval a to v nejkrásnějším věku života — v osmnácti letech. Ó bratře, jak můžete pěti o dobrodiních Páně.! Vhodíme-li své chyby s dětinnou důvěrou do výhňe lásky, mohly by zůstat nespáleny?

Vím, že byli světci, kteří za života konali úžasná umrtvování, aby shladili své hříchy. Ale co chcete: „V domě nebeského Otce je mnoho příbytků.“ Ježíš to řekl a já se ubírám cestou, kterou mě naznačuje. Snažím se o to, abych se už v ničem nezabývala sebou, a vzdávám se Ježíši, aby sám ráčil působiti ve mně, neboť nevyvolila jsem si přísný život, abych smývala své hříchy, nýbrž hříchy bližních.

Čtu právě znovu své psaníčko a táži se, zda mně porozumíte, neb jsem se velmi špatně vyjádřila. Nemyslete si, že Vám vytýkám lítost, kterou máte nad svými hříchy, a touhu je smýti. O, daleko jsem od toho. Však víte, nyní jsme dva: dílo bude rychleji postupovati a já svým způsobem vykonám více práce než Vy. Pak doufám, že jednoho dne Ježíš Vás uvede na tutéž cestu jako mě.

III – 18. července 1897.

Vaše bolest se mne velmi dotýká. Než vizte, jak Ježíš je dobrý! Dovoluje, abych Vám mohla ještě napsat, abych Vás potěšila a bezpochyby to není naposledy... Kdybyste několik okamžiků mohl čisti v mé duši, jak byste byl překvapen! Myšlenka na nebeské štěstí nejen že mi nepůsobí radosti, nýbrž táži se i často, jak budu moci býti šťastnou bez utrpení. Ježíš bez pochyby změní mou přirozenost. Jinak bych naříkala po utrpení a slzavém údolí. Nikdy jsem nežádala od dobrého Boha, abych zemřela mladá; zdálo se mi to zbabělostí. Ale on sám od mládí mně vnukl přesvědčení, že má pozemská pout bude krátká. Jedinou mou radostí je myšlenka: plniti vůli Páně...

Jak ráda bych Vás dnes potěšila! Ach, jak bych byla šťastna, kdybyste přijal mou smrt, jak ji přijímá matka Anežka Ježíšova! Nevíte asi, že je dvojnásob mou sestrou a že v dětství mně zastupovala matku. Naše matička (Marie Gonzaga) se vždy velmi obávala, že její citlivá povaha a velká příchýlnost ke mně jí učiní můj odchod velmi hořký. Stal se opak. Mluví o mé smrti jako o svátku a to je mně velkou útěchou...

S radostí bych Vám darovala, co ode mne žádáte, kdybych neměla slibu chudoby... Avšak naše matka Vám může vyhovět a vím, že splní vaše přání. Jistě s ohledem na mou blízkou smrt fotografovala mé jedna sestra k svátku naší matky. Novicky křičely, že jsem vzala svůj přísný pohled. Zdá se, že jsem obyčejně usměvavější. Ale věřte, bratře, že, neusměje-li se na Vás má fotografie, má duše se neustane na Vás usmívat, až bude blízko Vás. Sbohem, drahý bratře, věřte, že budu po celou věčnost Vaší opravdovou sestřičkou.

KNĚŽSTVÍ KRISTOVO

Pokračování.

Neboť Ježíš Kristus nevesvatyně rukama udělané, která by byla napodobením pravé, nýbrž do samého nebe, aby se ukázal nyní před Bohem za nás.“ (24.) — Naproti mnohonásobným obětem starozákonním, samým v sobě neúčinným, oběť Kristova je jedna a dokonalá. Počala, když při vstupu na svět pravil: „Obětí krvavých ani darů ani obětí zápalných a za hříchy jsi nechtěl ani sobě nezalíbil... Potom však řekl: Hle, přicházím, abych vykonal tvou vůli.“ (X. 7.) Tento úkon obětování neustal nikdy zde na zemi v srdci Kristově, a třebaže není záslužnější v nebi, zůstává vždy v tom smyslu, že Ježíš se za nás neustává přimlouvati.

Celá tato nauka se shrnuje v prvních řádcích listu k Židům, jež liturgie často opakuje: „Druhdy Bůh na mnohokrát a mnoha způsoby mluvil k otcům skrze proroky, v těchto však dnech poslední doby k nám skrze Syna, jehož ustanovil dědicem všech věcí, skrze něž i světy učinil, jenž, jsa výbleskem slávy a výrazem jeho podstaty, udržuje všecko svým mocným slovem...“ Je nemožno přát si jasnějšího ujištění o božství Ježíšově nad to, v němž mluví sv. Pavel k tomuto prvnímu pokolení křesťanskému jako o dogmatu už přijatém, jako o nekonečně vzácném pokladu mladičké církve.

Kristovo kněžství je nejdokonalejší, jež si možno představit.

Učení listu k Židům je vysloveno tím, co theologie a zvláště sv. Tomáš nám praví o kněžství všeobecně a o prvcích, jež stanoví jeho dokonalost.

Vlastní povinností knězovou je býti prostředníkem mezi Bohem a lidmi, obětovati Bohu modlitby lidu a zvláště přináseti oběť, jež je nejdokonalejším úkonem ctnosti, zbožnosti, zprostředkovati lidu věci božské (sacerdos-sacra dans), dáti v kázání světlo pravdy a přísluhováním svátosti zprostředkovati milost, nutnou k plnění zákona Božího. (Cf. S. Thom. III. q. 22. a. 1.)

Je dvojí prostřednictví: vzestupné a sestupné, jež vyžaduje vnější a obecný kult, povinný Bohu. Člověk, pozůstávaje z duše a z těla, je povinen Pánu kultem vnějším i vnitřním, a poněvadž žije přirozeně ve společnosti, je mu povinen i kultem sociálním, poněvadž Bůh je původcem a dobrodincem právě tak společnosti lidské, jako duše a těla každého jednotlivce. Kněz je tedy nutný, aby spojil v jedno modlitby lidu, klanění, díkyčinění, chvály, dostičinění, aby doplnil jaksi svou svatostí nedokonalost těchto zbožných úkonů, poněvadž je zvláště posvěcen Pánu, aby mu je obětoval, jakožto výraz duše veškerého lidu.

Povinností knězovou není pouze dát lidu božské věci, světlo a milost bez padělání jich a bez smíšení s věcmi lidskými, ať už jakkoliv velkými, třeba s lyrismem povahy entusiasty anebo se sentimentalismem člověka, jenž hledá ve zbožnosti sama sebe.

Kněz musí býti opravdu jako „sůl země a světlo světa“. (Mat. V. 13. 14.)

Avšak tento dvojí úkon prostředníka se naplňuje především obětí; prostřednictví vzestupné přinášením oběti, prostřednictví sestupné udělováním darů věřícím z přinášené oběti, aby i oni byli ve spojení s Pánem.

Tak jako kněžství je činnost posvátná po výtce, par excellence, tak i oběť, jak vyjadřuje její jméno (sacrificium) je úkon posvátný par excellence. Není kněze bez oběti, ani oběti bez kněze, neboť oběť předpokládá kněze obětujícího a obětní dar neboli žertvu, přinášenou a obětovanou knězem Bohu.

Proč tato oběť a toto zničení neboli obětování vnější? K patrnému vyjádření vnitřní oběti a vnitřního obětování. Již v úkonu poklony, projevené pokleknutím, vyznáváme, praví sv. Tomáš, svou slabost v porovnání s Bohem a padáme na tvář, jako bychom pravili, že sami ze sebe nejsme nic, quasi profitentes nos nihil esse ex nobis. (II. II. q. 84. a. 2. ad 2.)

Jestliže takový symbolismus obsahuje pouhé pokleknutí, jak poměrně daleko větší je v oběti klanění, již vyjadřujeme daleko dokonaleji, než může sebečistší tvor vyjádřiti, že ze sebe nejsme nic, že pouze Bůh je bytí, Ten, jenž jest, a že ve srovnání s ním nejsme nic: „Substantia mea tamquam nihilum ante te“ (Ž. 38.6).

Po stvoření nebylo více bytí než před ním, poněvadž bylo již Bytí nekonečné; po stvoření bylo více bytostí, ale nebylo více bytí. Bylo více žijících, ale nebylo více života. Více rozumných, ale nebylo více moudrosti ani více svatosti ani lásky. Tuto nesmírně hlubokou pravdu o nekonečné plnosti Boží můžeme zde na zemi vyjádřit nanejvýš způsobem negativním, mluvíce o nicotě tvora, tvrdíce, že by nebylo méně bytí a dokonalosti, kdyby všichni tvorové byli zničeni. A na tomto nic, jež jsme, musí se uskutečňovat nejvyšší vládce Boží. Hvězdy ho poslouchají, nejsouce si toho vědomy; my musíme ho poslouchat vědomě a svobodně. Aby vyjádřil člověk nekonečnou velikost Boží, jeho svrchovanou slávu a naproti tomu svou slabost a nicotu, nabízí se Bohu, obětuje mu věci mimo sebe, aby se strávily a jaksi zničily, jako by pravil: Bůh sám je Ten, jenž jest, já jsem ten, jenž nejsem. Toto naznačené zničení pje svým způsobem o nekonečné velikosti Nejvyššího. A tato oběť klanění musila by býti, i kdyby nebyl člověk zhřešil.

Z této vzpomínky na svrchovanou moc Boží musí vycházet díkyčinění za vše, co jsme od něho obdrželi. Vždyť i svým dobrodincům dáváme, co máme nejlepšího, abychom jim vzdali díky.

Obětí vyprošuje si také člověk od Boha nové milosti, potřebné k setrvání v dobrém. I před hříchem jsme povinni Bohu touto trojí obětí, praví sv. Tomáš,* podle přirozeného práva, jež určuje poměr tvora k Tvůrci.

* II. II. 9. 85. a. 1.: „Naturalis ratio dictat homini, quod alicui superiori subdatur, propter defectus, quos in seipso sentit, in quibus ab aliquo superiori eget adjuvari e dirigi... Et ideo ex naturali ratione procedit, quod homo quibusdam sensibilibus rébus tatur, oferent eas Deo in signum debitae subiectionis et honoris...“

Avšak po smrtelném hříchu nestačí člověku uznávat pouze, že nic není; musí vyznat i svou bídu, svůj hřích, jenž je daleko hnusnější a zavržení hodnější než sama nicota. Musí poznat, že, když se pozvedl proti principu veškerého řádu, zasluhuje zavržení, trestu úměrného vině. Když pohrdl láskou Boží a dal přednost sobě před dobrem nekonečným, ztratil život milosti a nemá již práva na přátelství Boží, naopak, musí zaplatit dluh svrchované Spravedlnosti. Za pomoci milosti pomáhající, jež pomáhá člověku litovati, aby vyjádřil žal svého zkroušeného a pokorného srdce, vybírá člověk mezi zvířaty, jež mu náležejí, nejkrásnější, nejčistší, nejtíší, jako by chtěl obtížit toto ubohé zvíře svou vinou, a obětuje je Pánu, aby si vyprosil odpuštění. To je oběť usmíření nebo dostičinění.

To jsou čtyři velké pohnutky oběti: klanění, díkučinění, prosba, usmíření. Tento čtvrtý cíl byl často představován rozličnými oběťmi Starého zákona. Nyní jsou všechny spojeny v jediné oběti Nové smlouvy, jež tak podivuhodně uskutečňuje dvojí prostřednictví mezi Bohem a člověkem: obětuje Bohu klanění, díky, dostičinění a přináší člověku odpuštění a vždy nové milosti, aby vytrval a rostl v dobru.

*

S tohoto hlediska je snadno pochopiti, že oběť Ježíše Krista je nejdokonalejší, jež si možno představit. A totéž dlužno říci o jeho kněžství. — Odkud pochází tato dokonalost?

Snadno to můžeme viděti, uvažujeme-li trojí spojení kněze s Bohem, s obětí, již přináší, a s lidem, za něž obětuje.

Tyto úvahy jsou časté u svátých Otců a theologů.

Čím je kněz světější úžeji spojen s Bohem, tím je obil dokonalejší, neboť kněz má svou svatostí doplnit nedokonalé klanění, díkučinění, usmíření a prosbu lidu.

Čím je oběť čistší, cennější a dokonaleji strávena ke cti Boží, tím je oběť dokonalejší. Celopal byl nejdokonalejší obětí starozákonní, neboť celá oběť zde byla zničena ke cti Boží na označení, že člověk se má obětovati Bohu celý.

Čím užší je spojení mezi knězem a žertvou, tím je oběť dokonalejší, protože vnější obětování a zničení žertvy jsou pouze znamením naprostého obětování vnitřního knězova srdce, jenž plní nejvyšší úkon ctnosti zbožnosti.

Konečně čím užší je spojení mezi knězem a lidem, tím je oběť dokonalejší, poněvadž kněz má spojit všechna klanění, díky, prosby a zadostčinění věřících vjedno a povznést je k Bohu, jsa takřka duší veškerého lidu. Ovšem také čím četnější je lid spojený s knězem, tím větší je hold a tím jsou účinky oběti všeobecnější a na více duší se rozlévají.

Stačí aplikovati tyto principy na kněžství Kristovo, abychom mohli učiniti bezprostřední závěr, že je nejvyšší, jaké možno pochopiti.

Ježíš Kristus, kněz, není pouze naprosto čistý, bez hříchu dědičného a osobního a bez jakékoliv nedokonalosti, nýbrž je svatost sama. Ovšem je knězem jako člověk a nějakou Bůh, neboť kněz je prostředníkem a jako takový je nižší než Bůh. Než člověčenství Kristovo přísluší božské osobě Slova, jež se stalo Tělem. Kněžské úkony Ježíše Krista, jež vycházejí z jeho lidského rozumu a lidské vůle, měly zde na zemi nekonečnou cenu záslužnou a zadost činící, neboť prýštily z božské osoby Slova. Ani dnes neustává vtělené Slovo svou lidskou duší se za nás přimlouvati.

Ježíš Kristus jako hlava církve přijal plnost milosti stvořené, již má rozlévat na nás, a vznešenou moc ustanoviti svátosti, dáti jim sílu, aby mohly působiti a rozmnožovati život Boží, dostal moc ustanoviti kněžství nepomíjející až do konce světa, kněžství, jež je účastenstvím na kněžství jeho. (Cf. III. 9. 64. a. 4. a Suppl. 9. 35. a. 2.)

Jeho oběť smazává všechny hříchy světa: Ecce Agnus Dei, qui tollit peccata mundi. A jestliže hřích pokračuje, to neznamená, že by síla této oběti byla nedostatečná jako obětí starozákonních, nýbrž že lidé často nechtějí přijmouti jejích plodů. Není tedy možno si představit kněze světlejšího.

Oběť kalvarská je hodna tohoto kněze. Ježíš nemohl obětovati za nás jinou obětí než sama sebe. Malý Izák, předobraz Kristův, nechal se obětovati jako žertva; Ježíš obětuje sama sebe na kříži. „Proto mě miluje Otec, že dávám svůj život, abych jej zase přijal. Nikdo ho neodnímá ode mne, nýbrž já jej dávám sám od sebe. Mám moc jej dáti a mám moc jej zase vzít. Tento příkaz jsem dostal od svého Otce.“ (Jan X. 18.) — Tato přečistá oběť má nekonečnou hodnotu, neboť je to tělo Slova Boha Otce, je to jeho krev, je to jeho srdce, rozervané bolestí. Ježíš, ponořen zcela v bolest a naprostou odevzdanost, je obětním darem nejdokonalejším. „Můj Bože, můj Bože, proč jsi mě opustil?“

Toť úplné obětování v náhradu za pýchu života, žádost těla a žádost očí. Toť nejhlubší pokoření, vyčerpávající utrpení a nejdokonalejší nedostatek, přijatý z lásky k nám. Nedovedli bychom si představit čistší, vzácnější, dobrovolnější ke cti Boží. Oběť Ježíšova je nejdokonalejší celopal v nejvyšších bolestech tělesných i duševních.

Spojení kněze s obětním darem nemůže býti intimnější; pouto mezi vnější a vnitřní obětí nemůže býti užší, neboť sám kněz je obětním darem a nejen jeho tělo, nýbrž i srdce a duše: jeho nejživější bolestí jest bolest lásky, vzhledem k nezměrnému zlu, jež má smazati.

Proto kněz, služebník Spasitelův, stane se v té míře živým obrazem svého vznešeného Mistra, v níž bude obětním darem jako on, což vidíme u všech svátých kněží. To jsou mučedníci srdce pro hříchy bližních, neboť bez utrpení nebyl by jejich apoštolát opatřen známkou Spasitele, ukřižovaného za nás.

Spojení kněze a obětního daru jeví se víc a více při poslední večeři, na Kalvarii a po zmrtvýchvstání. Eucharistie ve večeřadle je počátkem umučení, jež je jejím důsledkem... Láska připravuje na utrpení a utrpení zdokonaluje lásku... Měřítka lásky je měřítkem utrpení a měřítko utrpení je měřítkem lásky...

Duše, která miluje Boha a je milována od něho, oddává se zde na zemi utrpení, jako to činil Ježíš, náš Spasitel a náš vzor. Mluví svým vybraným přátelům o své lásce a svém umučení, dává jim cítiti, že je chce učiniti účastny na nich co nejúžeji. — Nelze si pomysleti dokonalejšího sjednocení kněze s obětním darem než v Ježíši Kristu.

Konečně nemůže býti užšího spojení mezi knězem a věřícími. Ježíš je hlavou mystického těla, my jsme údy. S něho na nás stékají neustále plody oběti, život milosti, poskytovaný ve svátém přijímání a zároveň jeho prostřednictvím stoupají k Bohu naše klanění, díkyčinění, prosby a zadostčinění, jež, spojeny s jeho, přijímá Bůh se zálibou a béře na milost hříšníky.

Zvláště při mši svaté se uplatňují slova sv. Pavla. „Vy jste tělem Kristovým a údy jeho podle údělu.“ (I. Kor. XII. 27.) „Vzrůstejte v lásce ve všem k němu, ke Kristu, jenž jest hlavou.“ (Efes. IV. 15.) „Kristus je hlava církve, on je Spasitelem svého těla.“ (Efes. V. 23.) Zvláště při oběti mše svaté, která je pokračováním oběti na kříži, se budou neustále uskutečňovati až do konce věků jiná slova sv. Pavla: „Kristus miloval církev a vydal sebe sama za ni, aby ji posvětil, očistě ji vodou křestní, aby sám sobě představil církev jako slavnou, jako takovou, která by neměla poskvrny ani vrásky neb něco podobného, nýbrž aby byla svátá a bezúhonná“ (Efes. V. 26.).

Při oběti mše svaté je týž obětní dar, jako při oběti na kříži, je zde podstatně přítomen. Je rovněž týž hlavní kněz, jenž se neustále za nás přimlouvá a jenž se neustále obětuje za nás prostřednictvím svých kněží, uděluje nám plody svých zásluh a dává se nám za pokrm, jak praví koncil tridentský, sess. 22. c. 2.: „Una enim eademque est hostia, idem nunc offerens sacerdotum ministerio, qui seipsum tunc in cruce obtulit, sola offerendi ratione diversa. Cujus quidem oblationis cruentae, inquam, fructus per hanc incruentam uberrime percipiuntur; tantum abest ut illi per hanc quovis modo derogetur.“

Na kříži byl zřejmý pouze obětní dar a jeho zničení, kněz a jeho úmysl podati oběť za celé lidstvo byl tajemný a skrytý pro mnohé. Většině se jevil Kristus na kříži spíše jako přemožený, jehož dílo je již zničeno, než jako vítěz nad hříchem a ďáblem. Po zmrtvýchvstání naopak zřejmý je při mši svaté kněz, služebník Krista, hlavního kněze a úmysl podati

oběť dokonalou; tajemné je nekrvavé, mystické obětování proměněním rozděleným chleba ve svaté tělo Ježíšovo a vína v jeho drahocennou krev. Kristus na oltáři je představován ve stavu smrti a neustále se obětuje za nás až do konce věků prostřednictvím svých kněží.

Vnitřní úkon obětování nepřestal v srdci Ježíšově od té doby, co přišel na tento svět a pokračuje v nebi, protože Kristus neustále žije, „aby se přimlouval za nás“. Tento úkon není již záslužný, neboť Kristus dospěl cíle své cesty, ale zprostředkuje nám zásluhy ukřižování. Je stále klaněním nesmírné ceny a jen tato oběť je hodna obětovaného daru. „Idem nunc offerens sacerdotum ministerio.“

Ježíš Kristus obětuje spolu i své trpící údy, církev bojující, která bojuje, aby dokončila, „co zbývá z jeho útrap“ (Kol. I. 24). Ne, že by utrpení Ježíšovo bylo nedostatečné samo v sobě; je až nadbytečné, ale chybí mu jeho vyzařování, jeho přivlastňování nám během věků. Proto dokončuje Ježíš sám na svém mystickém těle, co zbývá trpěti, abychom byli opravdu podle něho utvářeni.

Po poslední mši svaté po konci světa nebude již oběti smírné ani prosebné. Nebude již oběti v pravém slova smyslu; hodina náznaků a předobrazů a svátostí uplyne, budeme viděti Boha tváří v tvář. Již nebude vyprošovati Kristus na Otci odpuštění hříchů, milost k uchránění se před hříchem. Ale jeho kněžství nebude méně věčné: Tu es sacerdos in aeternum.

Tys knězem na věky (Ž. 109. 4.) Nebude již oběti, nýbrž dokonání oběti a Ježíš v dokonalém úkonu klanění a díkyčinění bude pokračovat v obětování sebe vnitřně. On, i celé jeho mystické tělo bude oslavené. Bude to klanění a věčné díkyčinění, o nichž mluví sv. Augustin v knize O předurčení svátých a církev nás druží ke kultu vyvolených, když nám dává zpívati při mši svaté: Sanctus, Sanctus, Sanctus... (Cf. III. 9.22.a.5.)

„Christus est assistens Pontifex futurorum bonorum“ (Žid. IX. 11.). Kristus je velekněz budoucích statků. Vešel jednou provždy do velesvatyně a jím bude trvat věčně sláva, která obohatí duši blahoslavených, ta sláva, již nám posloužil a jež je cílem, dokonáním jeho oběti. „Claritas Dei illuminat civitatem sanctorum et lucerna eius est agnus — Jas Boží osvětluje město svátých a světlem jeho jest Beránek,“ (Apok. 21. 23.). (Příště dokončení.)

P. Garrigou-Lagrange O. P.

RADOST Z UMĚNÍ

Bratře Lve, ovečko Boží, i kdyby menší bratr mluvil jazykem andělů a vzkřísil člověka ležícího čtyři dny v hrobě, hle, zapiš si to dobře, v tom by nenalezl dokonalé radosti.

Kdyby umělec zajal ve svém díle všechno světlo nebeské a veškeren půvab rajský, nenašel by dokonalé radosti, protože jest pouze na stopě moudrosti a teprve hledá vzdech vůně, leč nemá jej posud. Kdyby filosof znal všechny poznatelnosti a možnosti bytí, ještě by neměl dokonalé radosti, protože jeho moudrost jest moudrostí lidskou. A kdyby theolog znal všechny obdoby vycházení božských Osob a znal důvody všech činů Ježíše Krista, stále by neměl dokonalé radosti, protože jeho moudrost jest sice božského původu, ale jest oděna lidským způsobem a lidským hlasem vyjádřena.

Ach, hlasy, zemřete již, když jste smrtelné...!

Jen chudí a tiší mají dokonalou radost, protože mají moudrost a nazírání výsostné, v tichu tvorů a v hlasu lásky. Jsou bezprostředně spojeni s Pravdou podstatnou, poznávají sladkost, kterou dává Bůh, a blaživou rozkoš Ducha sv. To přimělo sv. Tomáše zvolati krátce před smrtí o své nedokončené Summě: Případá mi to jen jako plevy. Mihi videtur ut palea.

Jen lidskou plevou je Parthenon i N. D. de Chartres, Sixtinská kaple právě tak, jako Mše Palestrinova, neb vše to bude sžehnuto v den poslední! „Tvorové nemají líbeznosti.“

Středověk znal tento řád. Renesance jej porušila. A po třech stoletích chtělo umění bloudící jak marnotratný syn státi se posledním cílem lidským, jeho Chlebem i Vínem, soupodstatným zrcadlem oblažující Krásky. Ve skutečnosti však je pouze rozmetalo. A básník hladový, jenž žádal od umění mystickou náplň, kterou jen Bůh může dát, nemohl jinde vyústiti než nad propastí. Mlčení Rimbaudovo značí snad konec staletého odpadu. Rozhodně však ukazuje, že jest šílené hledati v umění slova věčného života a spočinutí lidského srdce, to znamená, že umělec, nechce-li zničiti své umění a svou duši, musí býti i jako umělec to, čím jej chce umění míti, to jest, dobrým dělníkem.

Ale, tu hle, dnešní svět, jenž všechno slíbil umělci, pomalu mu nenechá ani z čeho by mohl být živ. Moderní svět staví na dvou nepřirozených zásadách o plodnosti peněz a užitečného, rozmnožuje do nekonečna potřeby a služby, ničí pokoj a mír duše, hmotné konání odloučil od řídítka, jež se přizpůsobovalo úměrně cílům lidského bytí, uložil člověku spěch strojů a zrychlený pohyb hmoty a tím vtiskl lidské činnosti způsob vlastně nelidský a směr vpravdě ďábelský. Neboť co jiného je cílem konečným tohoto veškerého šílení než zabrániti člověku, aby si nemohl vzpomenouti na Boha.

Dum nil perenne cogitat

seseque culpis illigat.

Proto musí důsledně považovati za naprosto zbytečné a proto za zavržené vše, co nese jakýmkoliv způsobem známku ducha.

Patricijství v řádě konu, ale barbarství naprosto demokratické v myšlení, hle, toť úděl příštích časů! Snílek, myslitel bude moci příště žíti jen za cenu své bezpečnosti a svého blahobytu. Místa, úspěch neb sláva odmění jen ohebnost komediantovu. Více než kdy jindy odpyká si světec neb hrdina svou hrdost chudobou a osamocením.

A tak snad umělec pronásledovaný jako mudrc nebo třeba jako světec, pozná nakonec své bratry a najde zase své pravé poslání. Neb jistým způsobem též není ze světa, neb onou chvílí, kdy pracuje pro krásu, jest na cestě, jež vede k Bohu duše přímé a jež věcmi viditelnými jim ukazuje věci neviditelné. A proto nechť jest seabeméně těch, kteří nechtějí se líbiti šelmě a obraceti se po větru, tím, že pracují nezištně, bude v nich dále žíti lidské pokolení.

J. Maritain.

MATKA

Stvořitel, jenž z ničeho stvořil svět, z hlíny Adama a Evu z žebra Adamova, když přikázal lidem: „Rostte a množte se!“ měl zajisté tisíce způsobů, jak zaříditi rozmnožování lidstva a trvání lidského rodu.

Ale zdá se, že Ten, jenž měl Marii od věků před očima, Marii, Matku svého Syna, nechtěl jinak, než dáti mateřství zvláštní a tajemný vztah ke své tvůrčí moci a plodnosti.

Proto „skončiv ráj svůj v srdci tvém, Evo“ (Durych), když chtěl dáti život dětem Adamovým, přiblížil ženu svému tvůrčímu aktu nesmírně důvěrně. Tvor s Tvůrcem tvořit směl...

důsledku této spolutvůrčí role vybavil matku ještě jedním plus ze své podstaty: dal jí srdce, jež je zázrakem lásky, takže když Duch svátý chce lidem dáti pojem lásky Boží, dovolává se nejvyššího lidského pojmu lásky v lásce mateřské, aby ukázal mez, kterou j en ještě Bůh dovede překročit: „Jako matka nosí dítě ve svém lůně, tak vás ponesu v srdci svém... Jako matka laská a těší dítě, tak já vás potěším, budu vám matkou, jež dítě své kojí a chová na svých kolenou... Může-li matka zapomenouti se nad dítětem svým a neslitovati se nad synem útroh svých ? Nuže, i když matka zapomene dítěte svého, já na vás nezapomenu...“ (Isaiáš.)

Bez lásky není života. Životu je třeba lásky k jeho vzniku i k jeho trvání. Tož, je-li Bůh v lásce své dárcem života, stojí-li láska Boží u jeho vzniku, dává Bůh život přece nejnak, než skrze matku a svěřuje jej lásce její po jistou dobu způsobem úplným a bezprostředním, před nímž otcovství oněmělo.

V tom je důstojnost matky a velikost její.

V lásce, jež dává, živí a chrání život. V lásce, jež je tady na světě nejdokonalejší obdobou lásky Boží.

*

„Učiňme člověka k obrazu a podobnosti svému,“ řekl Bůh — a mluví tu v plurálu majestatis božské Trojice — když chtěl dát život člověku. A člověk měl do věků odpovídat: Signatum est super nos lumen vultus tui, Domine!
(Komplet.)

K pochopení důstojnosti mateřské náleží, pochopiti nesmírnost úmyslu Božího v těchto slovech. Co chce Bůh od matky, přidruživ ji ke své tvůrčí práci?

Nic víc a nic méně, než aby pomáhala obraz a podobnosti Jeho vtiskovati do duše dítek svých.

Jak vypadne fyzický obraz Boží ve tváři dítěte, to není v moci její, ani pokud dítě tvoří část její fyzické bytosti, ani pokud ona to dítě živí ze své fyzické podstaty.

Jsme u nové propasti lásky Boží. Co jiného chce tedy Bůh od matky, než aby „světlo tváře Boží“ zažihala, rozněcovala, rozlévala po tváři dítek svých, to znamená synů Božích?

A mohl zároveň důstojnost mateřskou chtítí důstojnější? Není teprve tímto druhým mateřstvím, duchovním, matkou dokonalou? A nepřevyšuje duchovním mateřstvím sama sebe v mateřství fyzickém? Není ono právě božskou stránkou jejího důstojenství?

Všechno to je obsaženo v podivuhodných slovech matky mučedníků Macchabejských: „Nevím, jak jste se objevili v mém lůně, ani jakou skrytou mocí Bůh stvořil vaše údy a váš život; ale vím, že je to On, který to učinil; to Jím žijete a dýcháte a On to jest, jemuž se máte klaněti.“

*

Matka, láska a bolest jsou jednoho rodu.

Není větší lásky, než láska trpící. Boží láska musela být ukřižována. Láska jeho Matky byla provázena prorocstvím: Duši tvou pronikne meč... Po utrpení Božím její bylo největší, úměrné k její lásce. Ale také největší lidský podíl na božském díle vykopení je podíl její.

U nohou této Matky je místo všech lidských matek.

Aby vtiskla „světlo tváře Boží“ do tváří dítek svých, aby je předznamovala pro nebeské blaženství, bude posvěcovati sebe, aby dovedla pracovati o svatosti jejich na zemi. Bude to cenou, za niž dá svoje panenství a dominantní myšlenkou před jejich početím, její modlitbou, pokud je v lůně nosí. (Matka sv. Dominika.)

Křesťanská matka zaspívá s Matkou Páně Magnificat za každý dar nového života, který jí Bůh svěří. Svatost dětí jejich bude jedinou její starostí od jejich zrození do její smrti, jako sv. Ludmile; bude je tolikrát znovu v bolestech roditi k novému životu duše, kolikrát uzří je odumírat v těžkém hříchu, jako sv. Monika. Bude je inspirovat k zázrakům lásky, kterými voda života stává se vínem, jako Maria v Káni. Bude vždy ochotna ustoupiti do pozadí, smazati se, skrýti se vedle svých dětí, jako Denice před Sluncem. Půjde pronikána ustavičně mečem bolesti s dětmi svými a za nimi cestou kříže, cestou spravedlivých. Nepřítíží jim svým zármutkem, ale bude státi pod jejich křížem.

Láska křesťanské matky je nejnežnější a nejsilnější zároveň; je zároveň věrou a nadějí. Matka poslední přestává věřit v obrácení dítěte, kdyby mu celý svět klnul. Její ochota k oběti pro ně půjde až za hrob.

A protože láska mateřská je nejnezištnější, bude jí dáno všechno: pozvedne rodinu a jí i národ; dá světce a světice pro radost zemi a na slávu nebe.

A jako se v životě držela zá ruku Matky Boží, tak konečně podá své děti na Její srdce; a odtud je už možno jen jediné mateřské gesto sladké: to Matky Boží, jímž podá duše na Srdce Boží, v náruč Otcovu.

B. Dlouhá

ZÁKLADY KŘESŤANSKÉHO SVĚDOMÍ

I. Závaznost povinnosti.

Co v sobě mohu objeviti, když se pozoruji ve své činnosti? Mé dni jsou naplněny myšlenkami, které táhnou duchem, city, které zmítají srdcem radostně i žalostně, činy všeho druhu hmotnými i duševními. Ty myšlenky, ty city, ty činy odpovídají ve mně přáním, která je vyvolala, chtěním, která je uskutečnila. A potom svým uvažováním ovládám všechnu tuto činnost a svobodnou vůlí ji řídím k cílům, které určuje rozum.

Ale hle: dva hlavní proudy se dělí o tok mých činů, jak jdou za sebou. Jakkoliv jsem jedna osobnost, vidím, že jsem dvojitá. V jistých chvílích jedním podle své vrtošivé záliby nebo pošetilého zájmu; v jiných okamžicích se zase cítím nutkánou jednati podle vnitřního zaujetí, které nazývám povinností a o němž vím, že je plátno nezávislé na osobě i když se mu vědomě nepodřídím. Jsou ve mně dva lidé: rozumec, který, když třeba, pranýřuje své slabosti, připomíná mravní zákon, vyvolává její závaznost a naléhání; potom naproti tomuto strohému kazateli je jiné já, které uniká před mravním pravidlem a pokouší se, jak se dá, omluviti svá vybočení. Rozpor, boj, vítězství nebo porážka, pád, potom povstání s větším či kratším přerušením ústupků choutkám; tak vypadá pohyblivá a klikatá čára naší mravní činnosti.

A přece cosi stálého ovládá a jímá celý tento vývoj, i když se snažím vyvléci, toto cosi prohlašuje svou přítomnost a soudí mne: to je mravní pravidlo.

Dělejme cokoli, při všem se cítíme ovládaní závazkem činiti dobro, i když toho nedbáme; závazek, jenž se nevzdává bytí, i když podléháme vlivům, které mu odporují. V nejnepohnutelnějším středu naší tajné osobnosti stojí tato jasná zásada: čini dobro a vyhýbej se zlu! Odkud ta zřejmost? Ze samého našeho rozumu.

Od chvíle, kdy máme rozum, nemůžeme uniknouti tomuto rozkazu, jenž je závěrem samočinného úsudku: máme činiti dobro, jež požaduje náš rozum, a nečiniti zla, jež on zakazuje.

Ovšem toto prvotní přesvědčení nám vždy vskutku nezabrání činiti zlo, neboť vidím-H, že mám činiti dobro, ještě neznamená, že je vykonám. Avšak kdybychom i byli ponořeni v nejzakořeněnějších neřestech, nemůžeme v sobě uhasiti onoho světla a oné jistoty závazku rozumem poznáného dobra. Také můžeme odkládati uznati jeho účinnost a zaříditi podle toho své jednání, ale přece jest pro nás nemožno, abychom v sobě utlumili naléhavé volání tohoto závazku. Museli bychom v sobě vyhladiti rozum, abychom vyhladili závaznost, a náš rozum to jsme my sami, toť bezprostřední vědomí sebe samých.

My to dobro, které nám přikazuje rozum, nazýváme přirozeným zákonem, zákonem přirozené mravní počestnosti.

Třeba jej zdůrazniti, viděti jeho mravní závazky, závazky, které vážou každého rozumného člověka. Tam je první základ mravního vědomí. Bude nám brzy říci, že sám o sobě je tento základ nedostatečný na podepření účinnosti svědomí; ale také především je třeba co nejpřesněji poznati jeho dosah.

Každý rozumný člověk je přirozeností zavázán k jistému počtu povinností, které tvoří první zákony mravní počestnosti. Tyto hlavní povinnosti můžeme takto rozdělit ve tři třídy: povinnosti k Bohu, k sobě samým, k bližnímu.

Rozumný člověk má se v poměru k bližnímu spravovati přísnou spravedlností. Musí si zakázati klamání, dvojakost, věrolomné způsoby, podezřelými podniky obohacování nepravým ziskem a poťouchlostí v dobrých věcech; nepodřívati vážnost bližního utrhaním, tou potměšilou lstí, zlehčováním, pomluvou, jež je nejnižším projevem nenávisti k bližnímu a mravní vraždou. Musí si osvojiti cit pro právo jiných, přesvědčiti se, že všichni jsou mu určením

rovni, nezáviděti jim štěstí, nezelenati pro jejich radost, prokazovati jim služby, činiti jim dobro vkládaje v to cenu nezištnosti a zapomnění sebe. Tak vypadá po jedné stránce mravní počestnost, požadovaná pouhým rozumem.

Počestnost není stejnou jenom se spravedlností vzhledem k bližnímu. Mravnost nespočívá cele ve vnější spořádanosti, že by si pak každý v soukromí mohl dovoliti jakékoliv výstřelky a nepořádnosti. Rozum žádá, aby si člověk zajistil důstojnost v sobě samém. Abys byl počestným člověkem, tu nestačí dbáti jen slušnosti. Máš uměti potlačiti nepořádek ve svých vášních, ve všech svých vášních. Netřeba býti tvorečkem prosáklým pýchou, nafouklým domýšlivostí a pokládajícím se za střed vesmíru, ale přesvědčiti se, že všechna lidská hodnota, i když tě to svádí, aby sis ji přisvojil, nepředstavuje nikdy víc než poměrnou a proměnlivou přednost. Nebuď tím zamračeným sobcem až po krk zapadlým ve svém já, barbarským a krutým zbožňovatelem svého stínu a nesnesitelným všem. Nepěstuj a nechovej všechny ty tělesné pudy, které nechtějí uzdu a volně se oddávají nestydatosti tužeb a činů, hrubé nebo dráždivě nemírnosti, požívačnosti nebo smyslnosti ve všech podobách. Býti správným, jemným, ukazovati nedotknutelný zevnějšek — to vše může býti jenom klamem. Co se skrývá za tou papírovou stěnou? Není to jen obilný hrob? Míti navenek i uvnitř správnost chování a tuto správnost dovésti až k jemnocitu — toť počestnost.

Konečně nabudeme lidskou důstojnost, budeme-li přesvědčeni, že jsme jen zrnkem písku zakutáleným v nesmírnosti světa, časově nepatrní, podrobení slabosti a smrti; jestliže chápající svou nekonečnou malost — tací vlastně jsme — budeme nad sebou hledati nekonečně Velikého, Boha, který nás stvořil a jehož Prozřetelnost drží naše bytí a řídí každý náš krok; budeme Jej hledati, abychom Jej poznali a uctívali.

Cítiti se poddaným jednoho Boha, míti vnější i vnitřní správnost mravů, zacházeti s druhými podle všech požadavků počestnosti: to jsou řídicí rysy přirozeného mravního zákona, prvotní základ svědomí, podstatný požadavek každé lidské přirozenosti.

Neboť je třeba říci rozhodně: tato povinnost důstojnosti života se člověku ukládá jen ve jménu rozumu. Ovšem náboženská Víra zasazená do svědomí ujasní tuto povinnost, rozšíří její předpisy, uvede podrobně jak jí v životě užiti; nad to křesťanské svědomí žijící ze své Víry — o tom pojednáme — najde ve vědomí Boží přítomnosti, v lásce k jeho Zákonu a ve vnitřní moci milosti nadbytek síly — jediné úplně účinné síly, aby v chování zvítězila tato dokonalá počestnost. Avšak tím není méně pravdivo, že člověk jest vázán přirozeným mravním zákonem již před náboženskou Věrou a to ze závaznosti rozumu. I když někdo není věřící, nesmí krásti, utrhati, pomlouvati, býti pyšným, sobcem, zuřivcem, požívačem, smyslníkem. Nepochybně bude ovšem křesťanské svědomí tím více povinno se varovati těchto nerozumných vybočení; ale již předtím se k tomu cítí každé lidské svědomí zavázaným: to je v něm první základ mravnosti.

Vychovatelství má pečovati, aby pěstilo tyto první požadavky mravního svědomí. Vychovatel má stále a důrazně dítě učiti, že jeho skutky se nemohou měřiti potěšením, které mu přinášejí, že lidské chování je podrobeno zákonu počestnosti, který mu přikazuje stálé oběti. Když se projeví chyby dětí nebo jejich pokusy o ctnost, tu má vychovatel dáti zazářiti těmto zásadám počestnosti, tomuto požadavku rozumnosti, těmto závazkům spravedlnosti, lidské vzájemnosti, úcty k bližnímu, povinné nápravy pýchy, sobeckých anebo smyslných pudů.

Dobře vím — a brzo to řeknu — že v tom není dostatečný a úplný základ mravního svědomí. Ale nebylo by nikterak záhodno je pod záminkou, že je neúplné, klásti za vedlejší veličinu v prostředcích mravní výchovy. Neboť tak vzniká nebezpečí: předpokládám, že se podařilo v dítěti vytvořiti svědomí dokonale křesťanské (a k tomu ideálu třeba mířiti); předpokládám, že se dítě ve všem, co činí, stane dbalým vůle a zákona Boha, kterého miluje. To je velmi dobré. Než právě tak je zde možnost, že se jednoho dne zatemní Víra, zmenší mravnost. Předpokládám, že svědomí nebude míti pod opěťovanými nárazy pokušení více dosti síly, aby odporovalo a vedlo si křesťansky; co se stane v tom zmatku, když uzda náboženské mravnosti bude zlomena a když dokonce nebude na přehrazení srázu ani přesvědčení o mravní počestnosti, kterou je zachovati za všech okolností? Snadno uhodnouti: zavládne rozvrat, život nevolnický a zapadlý v neřestných zvycích. Ale bylo-li trpělivě vpraveno přesvědčení o mravní počestnosti tak, aby jím bylo svědomí prosáknuto, tu výčitka zvrácenosti se stane ostřejší, pohlouzení potrvá jen chvíli, povstání bude snazší. Mnoho mravních obrátů k lepšímu — ti, kteří mají zkušenosti s dušemi, to často pozorují — má první příčinu v citu mravní důstojnosti, v názorech o počestnosti vložených do duše rodinnou výchovou a které dlouho vytrvají i v

nejhorších poblouzeních, aby konečně zahradily stálé přetékání nepořádku, aby vzkřísily svědomí a znovu mu otevřely cestu dobra.

Přirozený mravní zákon je tedy prvním nutným základem mravního svědomí. Ale jest dalek toho, aby mu byl dostatečnou oporou. Jest na místě, abychom ještě prohloubili svůj vnitřní rozbor a poznali, jestli křesťanská Víra, když se ujala řízení svědomí, nezvětšuje jeho dokonalost a neposkytuje mu pevnější podporu, jinak za ručenou jistotu vykonání dobra. (P. d.)

H. D. Noble O. P., Le Saulchoir, Belgique.

MODLITBA A ČISTÉ SVĚDOMÍ

Verše následující jsou malou ukázkou ze staročeské básnické skladby o 673 verších, zvané „Ludvíka z Pernštýna naučení rodičům, jak od nich zvěděnu býti sobi žádá“, vzniklá okolo r. 1500. Zdravé zásady křesťanské výchovy jsou zde podány vázanou řečí, plnou zralé sladkosti, poklidu a životní jistoty. Místy se zastkví povýšený humor. Báseň ta, stejně málo známá, jako jiné plody české kultury, vyjde v Dobrém Díle u pana Jos. Floriana ve Staré Říši. J. Vašica

Dobře jsem počat a dobře jsem se narodil: dajž, pane bože, v tvém přikázání abych chodil, život ctnostný maje v paměti!

Dajž mi k tomu radostně svoliti,
ať jest mi kratochvil, když se mám tobě modliti!
Při modlitbě popřej mi, pane, srdce čistého,
ode všech marných věcí vzdáleného:
při modlitbě mysl stálú abych měl, služebník tuvoj,
račiž to dáti, pane bože muoj!
A za to račiž se dáti modliti,
což mým bližním i mně se muož hoditi,
abychom, uvedeni jsúc v laskavé srovnání,
plnili rádi tvá svátá přikázání,
jeden druhého zlé v nenávisti maje,
veliké odplaty v tom od pána boha čekaje;
všichni spolu lásku abychom se spojili
a zlému ďáblu ve všem se protivili,
zpomínajíc na tvá svatá dobrodiní,

nichž nemuož býti na mysl vstúpení.¹
Člověk jakú lepší za ně odměnu mohl by dáti
než tu, aby mohl bez hříchuov smrti dostáti?²
Platnějšíf při smrti čistě svědomí,
nežli všeho světa bohaté jmění,
a toť nás jistě při konci nezmylí,³
bychom jedno dobře živi byli.
Tať nám nejvíc na tomto světě zdědí,⁴
zač odplaty čekati máme v nebi:
všickni, starší i my děti,
měli bychom tam to rádi chtieti!
Tohoť třeba žádati dítěti malému,
aby nejvíce rostlo k dobrému;
aleť ho šetřiti, co před mrazem květu,
aby se škodně nevrhlo od boha k světu.

1 = dobrodiní, jež mysl si nemůže ani představití.

2 = dočkati se.

3 = nezklame.

4 Tať = ty věci; zdědí = půjdou k duhu, poslouží.

SV. TEREZIE JEŽÍŠOVA

Svatá Terezie, jak sama řekla, od té vroucí modlitby před Ukřižovaným byla proměněna. Její vnitřní modlitba byla vroucí a zažívala při rozjímání nevystihlých slastí. Pozorovala na sobě všechny známky spojení duše s Bohem, jak je sděluje Bernardin de Laredo v knize „Vstup na horu“, kterou právě četla. A právě tyto dary vzbuzovaly nedůvěru šlechtice i těch, jimž šlechtic o nich hovořil. Zdá se, že tento muž nebyl tak hluboký, aby pronikl taje velké duše Tereziiny, a že její pokora, zdůrazňující ustavičně nedokonalosti, mu představovala světici nedokonalejší, než byla. A takovou představovala ji i knězi, s nímž se šlechtic radil. Myslili oba dva, že jest klamána ďáblem. Bylo to bolestné pro Terezii, ježto modlitba se jí stala nezbytnou a dávala jí nejen slast, nýbrž i sílu. „Trpěla jsem tak, dí, že jsem nevěděla,

co si počítí, plakala jsem a plakala. Když jsem tak zarmoucená a nevědouc, co se se mnou stane, meškala v oratoři, četla jsem v knize, již — zdá se — dal mi do rukou sám Pán, výrok sv. Pavla, že Bůh jest věrný a nedá, aby ti, kdož ho milují, byli oklamáni ďáblem. Utěšilo mne to velice." (Ibid. 188.) Připravovala se na svatou zpověď.

Jan de Padranos, jemuž se svěřila, byl muž moudrý, který hned pochopil, že v ní působí duch Boží, a radil jí, aby neopomíjela modlitby, z níž prýští duši nesmírné milosti. Třeba rozjímati každý den o umučení Páně a využití rozjímání k vlastnímu prospěchu. P. Padranos pochopil Terezii, vedl ji cestou lásky. Duše její zakoušela při modlitbě velikých radostí, Pán jí tak zahrnoval blažeností, že jí byla celá obklíčena. Umrtovala se, jak jí radil zpovědník, a činila tak ráda, jako by jí k tomu radil sám Pán. Byla ujištěna, že jde správnou cestou, a P. František Borgiáš, s nímž se tehdy sešla, a který byl zkušený ve vedení duší, jí jen utvrdil, domlouvaje jí, aby již neodporovala vůli Boží a poddala se Bohu úplně. Takovou byla i rada P. Baltazara Alvareza T. J., který se stal jejím zpovědníkem po odchodu P. Padrana.

III

Červencový večer objal Avilu, město světic a hrdinek. Město oddechovalo po celodenní práci a únavě a Terezie připravovala dílo, které mělo změnit Karmel, a které v důsledku té přeměny se mělo státi a skutečně se stalo pramenem nesmírného dobra nejen pro Španělsko, nýbrž pro celou Evropu a pro celý svět. Tím červencovým večerem r. 1560 jest učiněn prvý krok k reformě Karmelu, karmelitánek i karmelitánů.

V cele sv. Terezie se sešlo několik řeholnic a rozmlouvaly o svatosti života, o dokonalosti. V té rozmluvě Marie d'Ocampo projevila přání a touhu po přísném životě, jakým žijí sestry sv. Kláry, které byly před nedávnem povolány sestrou Filipa II. do Španělska. Terezii se zalíbila tato myšlenka, a sama již dříve několikrát tak uvažovala, puzena touhou po záchraně duší.

Líbilo se jí sice v klášteře, ve kterém žila, ale láska k duším byla silnější. Doporučila Bohu svůj úmysl a byla v něm utvrzena viděním po svátém přijímání, při němž jí řekl Pán, že nesejde se stavby kláštera, jenž bude pod ochranou svatého Josefa a Panny Marie, a „jenž se stane hvězdou, která zazáří oslňující září“. Od té doby častokrát mluvil o tom Pán svatě Terezii, a rozptyloval všechny její obavy. Zpovědník, jemuž se svěřila, rovněž nic nenamítal, a ani provinciál, jenž „byl přítelem dokonalého řádu“, neměl protivných námitek. Petr z Alcantary, kterému svěťice napsala, schválil rovněž ten úmysl a zdálo se, že uskutečnění jest otázkou několika dní. Ale zatím se schylovalo k bouři, která hrozila rozmetati svatě a smělé plány. Mělo se splnit, co jednou řekla Boží Velebnost svěťici, že „bude viděti, co vytrpěli svatí, kteří založili řády, že jí bude snášeti mnohem více pronásledování, než by si pomyslila, že však toho nemá dbáti". (Ibid. 27, 5.)

Jest si třeba uvědomiti, čím byly ženské kláštery v době svatě Terezie, a pak teprve pochopíme dosah reformy, svěťicí zavedené, a vzbouření proti ní. Ve svém „Životě" vytýká leckdy svatá Terezie některé vlastnosti tehdejšího klášterního života. Nebylo v něm klausury a řeholnice mohla podle libosti odejti z kláštera ke svým příbuzným. Hovorny se měnily v salony, ve kterých se scházeli šlechtici a vedli s řeholnicemi duchaplné rozhovory o všemožném, v prvě řadě o rytířských románech, které byly tehdy vášnivě čteny a vyhledávány. Řeholnice mohla přijímati ve své cele, ve svých pokojích své přítelkyně. Chudoba nebyla přísná, řeholnice si ponechávala věno, které s sebou do kláštera přinášela, přijímala dary a mohla je i udělovati.

Kláster, ve kterém byla svatá Terezie, byl jedním z nejlepších a přece víme, jak svěťice si stěžuje. Proč tomu tak bylo? Kláštery byly spíše pensionáty než kláštery ve vlastním slova smyslu. Chudší šlechtické dívky, nemající dosti peněz, aby se provdaly, jakož i dívky měšťanské, vstupovaly do kláštera, kamž jim jejich věno postačilo, dosáhly určitých hodností a žilo se jim poměrně dobře. Byly zaopatřeny. Povolání řeholní nerozhodovalo o vstupu do kláštera, rozhodujícími byly otázky rázu sociálního. Ký div tedy, že nebyl kladen takový důraz na přísnost života, na klausuru? A nemůžeme se tedy ani diviti, že hned, jakmile vešla ve známost zpráva o chystané reformě svatě řeholnice, nastalo v Avile vření. Neboť nejednalo se toliko o klášter, který měl býti založen a v němž měla býti zachována přísná chudoba, čistota a klausura, nýbrž hrozilo nebezpečí, že reforma zachvátí i ostatní kláštery. Zdaž zarazí něco mocný žár lásky?

Nuže, záměr světice vzbudil neslýchaný odpor ve městě a výsledky se začaly hned jevit. Provinciál, který se dříve radoval, zdráhal se dáti řeholnici svolení. Zpovědník sv. Terezie jí též radil, aby přestala mysliti na založení nového kláštera. V klášteře ji nenáviděly četné sestry tvrdíce, že „jim dělá hanbu, že tu může též sloužiti Bohu, když tě jiné jsou lepší než ona, že nemiluje kláštera, a že by bylo lépe, kdyby našla důchod jemu než jinému klášteru". (Ibid. 279.) Terezie ale byla klidná a dostávalo se jí četných milostí od Pána, jemuž svěřila celý svůj plán. V četných viděních ji posiloval Bůh, jemuž se líbila její poslušnost a její důvěra. A zároveň ji posiloval nový její zpovědník P. Ibaněz, který konečně ji přikázal podniknouti všechno k založení kláštera.

Jednala. Dala tajně sestře, žijící mimo město, peníze na zakoupení domu. Stalo se tak a dům byl připravován. Terezie tušila, jakou nevoli vzbudí, až vše oznámí, a někdy tím příliš trpěla. Nedostávalo se peněz dělníkům, ale byly vždy opatřeny zázračně přímo, jak sděloval sv. Josef světici, kterási ho zvolila za ochránce chystaného kláštera. Konečně dosáhla světice i svolení biskupa, staříčkého a svatého kněze, a v srpnu došlo breve z Říma, kterým bylo povoleno zřídit nový klášter. A na svátek sv. Bartoloměje, dne 24. srpna 1562 bylo přeneseno Tělo Páně do kláštera sv. Josefa v A vile a několik panen přijalo nový řeholní šat. „Bylo mi tehdy," dí světice, „jako bych byla ve slávě Boží, když jsem viděla, že jest nejsv. Svátost uschována a že jsou zaopatřeny čtyři chudé sirotky — byly přijaty bez věna — a velké služebnice Boží... Ted' jsem dokonala dílo, o němž jsem věděla, že bude sloužiti Pánu a bude ke cti hávu jeho slavné Matky, a právě po tom jsem toužila. Bylo mi též velikou útěchou, že jsem vykonala, co mi Pán přikázal tak přísně, a že jest v našem městě více o kostel, a to o kostel mého otce, sv. Josefa, jenž tu dosud neměl kostela." (Ibid. 309—310.)

Ale její radost byla podrobena drsné zkoušce. Neuplynulo ani pět hodin od chvíle, ve které složilo několik panen sliby, a město bylo již na nohou. Byly zavřeny krámy, lid se vyhrnul na ulici, srotil se před novým klášterem, táhl městem a hrozil strhnouti klášter. Představená kláštera, ve kterém dříve světice byla, rozkázala jí, aby se hned vrátila. Uposlechla, obětovavši všechno své utrpení Bohu a v radosti, že jest jí možno pro Něho trpěti. V klášteře se měla odpovídati před provinciálem a sestrami, že jednala proti svému řádu. Byla odsouzena, a ač byla přesvědčena, že nespravedlivě, přece nereptala.

Večer zahalil Avilu a lid se trousil do domů, aby si odpočinul. Zatím se sestry u Svatého Josefa vroucně modlily a modlila se i Matka Terezie. Neboť dobře tušily, že rozhořčení lidu není utiшено. Konečně, lid nebyl tolik nebezpečný, ale proti novému klášteru se postavili i vedoucí města. Starosta svolal radu a členy kapituly a všichni se shodli, že klášter nesmí déle trvati, že musí z něho býti odnesena nejsvětější Svátost. Veliká rada, která se sešla 26. srpna, a již se účastnili vysocí úředníci a hodnostáři církevní, usnesla se, aby byl klášter stržen. Toho se též bála světice, ale byla uklidněna Pánem, jenž jí děl: „Nevíš, že jsem všemohoucí? Čeho se bojíš?" a ujistil ji, že klášter nebude zbořen.

Starosta obce přišel osobně sdělit sestram, že musí opustiti klášter, který má býti stržen. Ale sestry ho neuposlechly a odvolaly se k biskupu a ke králi. Starosta rozzuřen svolává nato juritu, shromáždění notablů, dvou zástupců z řádů, kanovníků, zástupců měšťanů a lidu. Žádá, aby bylo odhlasováno vypuzení řeholnic z kláštera sv. Josefa, a jako výstrahou, aby byly strženy jeho zdi. Téměř všichni souhlasili, když tu povstal dominikán P. Bañez. Hájil řeholnic a potíral návrh starostův, který nelze ničím odůvodniti. Jeho slova měla kladný výsledek: Věc jest přenechána k rozhodnutí králi.

Jaký důvod měli obyvatelé Avily ke svému odporu proti několika řeholnicím, které byly chudé, a které žily životem milým Bohu? Svatá Terezie několikrát mluví o působení ďábla skrze lidi, a netřeba jí nevěřiti. Neboť ďábel dobře tušil, jakým nebezpečím a jakou překážkou jeho činnosti bude řád, který vážně pojímá slova Páně a život podle vůle Boží. Ostatně, nemýlil se. Neboť neuplynulo mnoho let a reforma Tereziina byla přijata v několika kláštorech ženských, a i byla přijímána v kláštorech mužských. A chceme-li zvěděti — uvedu jen jedno dobrodiní reformy sv. Terezie — co zabránilo protestantismu rozšíření ve Španělsku, dostaneme odpověď: Obrozený karmelský řád.

Sv. Terezie zavedla ve svém řádu přísnou klausuru, přísné mlčení a naprostou chudobu. Pokud se týče chudoby, byla dlouho na rozpacích, a když byl již založen prvý její klášter, přemýšlela ještě o důchodu. Upustila však úplně od té myšlenky po radách, které jí ve zjevení dala sv. Klára a sv. Petr z Alcantary, který před nedávnem zemřel. I Pán jí oznámil svou vůli, aby byl klášter úplně chud.

Půl roku trvalo vření a srovnání, ale zvolna lid zvykal. A nejen zvykal, nýbrž začal i milovati klášter a sestry, které se v něm modlily hodinky. Ba dokonce změnil Bůh i smýšlení těch, kteří je na počátku nejvíce pronásledovali, takže je hojně podporovali a udíleli almužny. „Říkali, že již poznávají, že náš klášter je dílem Božím, poněvadž se zalíbilo Boží Velebnosti, aby klášter vzkvétal přes takový odpor. A dnes už není nikoho, kdo by se domníval, že by bylo bývalo dobré nezakládati kláštera, a proto nás zásobují pečlivou almužnou. Nemáme ani schránky na milodary, ani o ně neprosíme, a přece Pán pobízí lid, aby nám je poslal do domu.“ (Ibid. 320.)

Ovšem, nastaly v budoucnosti zlé chvíle. Když reforma sv. Terezie se zmocňovala jednoho kláštera po druhém, když se zmocňovala i klášterů mužských, rozzuřil se nepřítel a řádil neuvěřitelně. Řádil tak mocně, že někdy se zdálo, že malá lodička bude převržena. Klesali na mysli mnozí z těch, kteří byli nadšeni změnou, ale nikdy neklesala a neklesla na mysli veliká světice. Byla hromádkou kostí, abych tak řekl, ta šedesátiletá stařena, která tělesně ustavičně nesmírně trpěla, ale její důvěry nedovedl a nemohl nikdo zdolati. Řídila kormidlo pevně a její ruce se ani nezachvěly.

A r. 1576, čtrnáct let po založení prvního kláštera, mohla říci světice: „S milostí Boží máme již přes 200 reformovaných Karmelů.“—

Dr. J. Krlín

KARTUZIÁNI

Divný sen se kreslil v duši sv. Hugona, biskupa v Grenoble. Spadloť mu ve snách k nohám sedm jasných hvězd a zase se zdvihly a daly se na pouť přes hory, až stanuly na pustém místě zvaném Chartreuse-Kartouzy. Hned se objevují andělé, stavějí dům a hvězdy jej ověncí. Svätý biskup tuší velikou věc, prosí Boha o poučení, ale neslyší odpovědi. Tu k němu po několika dnech vstupuje sedm poutníků.

V jejich čele jde bývalý remešský kancléř Bruno a přednáší společnou prosbu: „Dej nám, Otče a Pastýři, místo, kde bychom v samotě a v odloučení pěli Bohu chvály a přemáháním těla připravili své duše pro nebe!“ Sv. Hugo vede poutníky do chartreuské pustiny a žehná začátkům jejich veliké Cesty. Jsou postaveny skrovné chýše a prostá kaple; zbudována ne před r. 1084 kolébka proslaveného řádu.

Sv. Bruno toužil po životě rozjímavém a kde se lépe daří stálému, celý věk trvajícimu rozjímání, než v samotě, v odloučenosti. Odtud sídliště Kartouz většinou v pustých, zapadlých místech, ať vzpomeneme Grande Chartreuse v náručí Alp, či Certosa Sta Maria dell' Eremo ukrytá v pusté Kalabrii. Teprve později se objevují blíže měst — Kolín, Mohuč, Řezno, Vídeň, Praha, Brno, Dolany u Olomouce — než i vtom případě jsou na odlehlejších, tišších místech.

Kartuzián je poustevníkem i řeholníkem, poustevníkem potud, že sám bydlí v domečku, tam sám jídává, sám pracuje, sám se modlí Oficium, vyjma Matutinum a nešpory. Řeholníkem je potud, že má společnou klausuru, scházívá se se spolubratry na některé části Oficia a na sváteční mši sv. Ve sváteční dny společně všichni jídávají a chvíli si pohovoří. Nadto je kartuzián zavázán k poslušnosti vůči představeným.

Kartuziánský řád je svou podstatou řádem rozjímavým. Proto nemá duchovní správy, nepůsobí v misiích. Není naším úkolem obhajovati právo na bytí rozjímavých řádů; obraz z Kristovy návštěvy v Bethanii bude do konce světa obhajovati Boží autoritou duše, které usednou u nohou Mistrových a naslouchají Jeho slovům...

Život kartuziána? Každý Otec žije sám. Ke křížové chodbě přilehají jejich poustevny: malá zahrádka, kde Otec pracuje a kde se procházívá. V přízemí domečku dvě komůrky, v jedné z nich hoblovací stůl a soustruh a v druhé dříví a uhlí. V prvním patře je vlastní obydlí Otcovo. Zase dva pokojíčky. V prvním je stůl, skříň a socha Panny Marie, před níž se Otec modlívá Zdravas po každé, když se vracívá z venku. Druhá místnost je vlastní celou. Tam má Otec klekátko, malou knihovnu, tam spává; zde se modlívá, zde studuje, zde je sám u Boha.

O 23. hodině vstává po čtyřhodinovém spánku. Jitřní a Chvály z mariánských hodinek. Nelze pominouti veliké úcty kartuziánů k Panně Marii. Kromě denních hodinek se modlívájí celé mariánské hodinky, denně se sloužívá společná

mše sv. k Panně Marii, každou sobotu společná zpívaná mše sv. k P. Marii, na každý mariánský svátek se připravují postem, věrni zvykům od dob vzniku řádu.

Čtvrt hodiny před půlnocí zvoní po druhé. Kartuziáni se scházejí do chrámu, aby společně zpívali Jitřní a Chvály, aby ani v noci nepřestaly hlasy lidí opěvovat Boží moc a lásku. „Hodiny v chóru jsou opravdu hodinami věčného klanění, jsou trvalou ozvěnou oběti chvály, díků, smíru a prosby, kterou přináší na oltáři ve dne v noci Beránek Boží.“ Mezi Jitřní a Chvály denního officia se každého dne vkládají hodinky za zemřelé. Zemřelým věnují kartuziáni mnoho vzpomínek, ať jsou to denně hodinky za zemřelé, ať hojně mší sv., ať třicetidenních mší sv. (řehořských) za zesnulého člena řádu. Po hodinkách za zemřelé je kratší tichá adorace, již vystřídají Chvály. Mnich se vrací do své poustky, aby ještě dopřál tělu potřebného odpočinku.

Ani druhý spánek kartuziánův netrvá příliš dlouho, asi půl čtvrté hodiny. Ve třičtvrti na pět jej probouzí hlas zvonu. Nato mnich recituje Primu z denních a Terce z mariánských hodinek; modlitbu breviáře zakončí „Andělem Páně“ a do sedmi hodin setrvá na rozjímání.

sedm hodin zazní zvon a svolává kartuziány do kaple. Po čtvrté hodině adorace před svatostánkem se modlí společně litanie ke všem svátým a hned po nich je konventní mše sv. Kolem osmé se Otcové rozcházejí a v kaplích slouží tiché mše sv.; přede mší sv. se s ministrantem modlí u oltáře Terce z denních hodinek. Při mši sv. se ministrant modlí Sextu z mariánských hodinek. Otec se jí pomodlí až po díkůčinění, které konává prostřen na zemi. Tento způsob je kartuziánům milý, neboť značí i velikou pokoru i povinnou bázeň a úctu k Božímu majestátu.

Do devíti hodin si může mnich v cele odpočinouti, od devíti do půl desáté je studium. Po studiu se Otcové věnují tělesné práci buď ve své zahrádce, buď u hoblice či na soustruhu, buď váže knihy nebo dělá cokoli jiného, spojeného s fyzickou námahou. V deset hodin se na znamení zvonem skončí práce a kartuzián se v cele pomodlí Sextu z denního officia.

Oběd se rozděluje u okénka poblíže brány. Jest pravda, že kartuziáni nesmějí nikdy, ani v nemoci, požívatí masitých nebo tučných jídel; řádové stanovy jsou v této věci velmi přísné. Právě pro tu přísnou životosprávu jsou kartuziáni daleko řidčeji a méně nemocní než jiní lidé.

Po obědě je zase chvílka oddechu, kterou ve sváteční dni prožijí všichni společně. Kromě toho bývá jednou za týden čtyřhodinová procházka. Na ní ve společném čistém veselí a v bratrské lásce okřeje rozhovorem duch a tělo se občerství pohybem na svěžím vzduchu. Na procházce a při společných volných chvílích po obědě mohou si, jak naznačeno, kartuziáni povykládat. Jindy jsou však povinni zachovat přísné mlčení, což není ničím obtížným pro lidi toužící po dokonalosti. Sv. Bruno poznal, jak mlčelivost napomáhá usebranosti ducha, a proto zavázal své duchovní syny k téměř ustavičnému mlčení.

Vždy je kartuziánovi nejmilejší společnost s Bohem, které právě dociluje v samotě a v mlčení. Sv. Bruno nazývá samotu „stanem úmluvy, školou Ducha sv., rájem na zemi, matkou rozjímání, učitelkou sv. mlčelivosti, dárkyní pokoje, pramenem duchovní usebranosti, ochránkyní ctnosti, branou nebes.“ Nedivno tedy, že se jeho duchovní synové tak od všeho stvořeného odlučují.

jiné dny zvoní ve dvanáct hodin Anděl Páně a po něm se mniši v celách modlí Nonu mariánských a denních hodinek. Po hodinkách je do jedné hodiny duchovní četba a za ní hodina studia. O dvou je duševní námaha vyrovnávána tělesnou prací, jež trvá do půl třetí, kdy se mniši začnou modlit mariánské nešpory. Ve tři čtvrti na tři zase svolává zvon kartuziány do kostela na zpívané nešpory a na hodinky za mrtvé. Kolem čtvrté hodiny se mniši vracejí do cel k večeři. Večeře v pravém slova smyslu bývá jen v době od velikonoc do svátku Povýšení sv. kříže (14. září). Od Pozdvižení sv. kříže až do velikonoc, ve všechny pátky a ještě v jiné stanovené dni bývá půst, totiž jí se jen v poledne a po nešporách bývá místo večeře t. ř. collatio, svačina. Při kolaci přijde na stůl jen chléb a trochu zředěného vína. Ve sváteční dny bývá i v tuto dobu postu — vyjma advent a čtyřicetidenní půst — dvojí společné jídlo. Nad to bývá po celý rok jednou v týdnu, a to obyčejně v pátek veliká újma — abstinentia — kdy bývá jedinou potravou chléb a voda.

Nemocní mohou býti od této újmy osvobozeni, ale ani těm není dovoleno jísti v ony dny mléka či vaječných pokrmů; v adventě a v postě se mléka a vajec zdržují všichni mniši.

Po večeři či po kolaci je chvíle oddechu a potom studium do půl šesté. Tehdy začíná konec kartuziánova dne. Půl hodiny duchovní obnovy zpytováním svědomí, duchovní četbou či přípravou na příští meditaci; v šest hodin modlitba Anděl Páně a kompletář denních a mariánských hodinek; po nichž se ukládá ke spánku na tvrdé, prosté lože.

Neslyšně ubíhá den rozdělený modlitbě a práci. Vidno, že kartuziánská řehole není mučírnou. Dává však opravdové duši přiměřené prostředky, jak se rozletěti k Bohu. Kořenem řeholní dokonalosti je dle direktoria vnitřní umrtvení.

Kartuzián se má zvláště snažiti po prostotě, která je osobitým rysem celého řádu. Právě tato prostota dává duši onu životní rovnováha sv. Brunona; píše o něm kterýsi životopisec, že byl „*aequalis vitae, et semper festo vultu, sermone modesto*“, byl vyrovnaného života, veselého obličej a skromným ve slově.

Těžko kartuziánovi zapomenout na věrné zachovávání svých povinností. Vždyť kolikrát za den přejde podle němého a přece tak výmluvného kazatele — klášterního hřbitova v nádvoří křížové chodby. Tam dříme tolik Otců a bratří, známých i neznámých, a všichni stejně očekávají veliký Den! Tam dříve či později se ukryje také tělo toho, který se právě podíval oknem na tu tichou Boží zahradu. Sotva zavře mnich oči, hned jej oblekou do jeho hábitu; hábit mu na zemi připomínal pokoru, chudobu a pokání a po smrti má býti jakýmsi doporučením před Božím soudem. Kapuci stáhnou nebožtíkovi na obličej a do složených rukou mu vloží růženec, na němž za života uvil tolik vonných věnců Královně věčného máje. Na prostých nosítkách zanesou tělo do chrámu, postaví je v chóru; dnem i nocí dlí u zesnulého spolubratra mniši na modlitbách, až nadejde den pohřbu. Bez rakve spustí tělo do hrobu a nad rovem bude státi dřevěný kříž bez nápisu. Celý život chtěl býti zapomenut světem, pohrdal jeho radostmi a jeho shonem — hle, ani po smrti nemá svět vědět, kde odpočívá.

Do řádu lze vstoupiti až po osmnáctém roce. Novicmistr zavede žadatele do jeho cely, za zpěvu 50. žalmu Miserere — Smiluj se nade mnou, Bože — mu omyje nohy a potom jej oděje černým pláštěm, který žadatelé — postulanti — nosí na chórové služby Boží. Postulant žije hned od první chvíle jako ostatní mniši a tak již za týden ví, jak bude vypadati celý jeho budoucí život. Po měsíci rozhoduje Capitulum — shromáždění — řádu o žadatelově prosbě za řeholní roucho. Tajné hlasování rozhodne: buď bude pro-puštěn, buď přijat a tehdy jej celý klášter vede do jeho cely; tam také dostane nové jméno. Noviciát trvá rok a zase mniši hlasováním rozhodnou, může-li novic složiti první sliby. Až po třech letech od prvních slibů může vykonati profes slavné sliby, které jej na věky spojí s údělem Páně.

Bratři-laici (frátrři) mají jedenáctiletou zkušební dobu a ani po uplynutí jedenácti let nejsou povinni skládati slavné sliby. Jejich život se velmi podobá životu Otců, až na to, že se více věnují tělesné práci a nejsou vázáni stálým mlčením.

Nepříliš dlouho od vzniku řádu, snad již za pátého velkopřevora Quiqua, vznikla i ženská větev Kartuzie. Slibně se rozšiřovala, ale kapitula z roku 1368 zakázala budování nových ženských klášterů. Jejich život byl spravován stejnými pravidly jako u mnichů, vyjma že řeholnice pracovaly a jídaly společně. — U kartuziánek se uchoval i starý způsob zasvěcování, které vykonával sám biskup. Při zasvěcování dostává řeholnice korunu se závojem, štolu, manipul a prsten; tyto odznaky zasvěcení sestru doprovázejí i na poslední cestě. Zasvěcené sestry mají výsadu zpívati na svých konventuálních mších sv. evangelium, ale bez manipulu. V XIX. stol. se věnovaly výchově dítek.

*

Závěrem buď několik dat z dějin řádu. Základem kartuziánské regule je regule sv. Benedikta, kterou jednak sv. Bruno, jednak jeho nástupci upravili duchu řádu. Kartuziáni nepodléhali právně biskupům, nýbrž výlučně řeholnímu představenému. O věcech celého řádu rozhoduje veliká kapitula (či Capitulum), sestavená ze zástupců všech klášterů. Jí přísluší voliti velkopřevora, udílí povolení zbudovati nový klášter a rozhoduje sporné a pochybné věci.

Řád se brzy rozšířil po celé Evropě, takže v době rozkvětu měl šestnáct řádových provincií. Do našich zemí uvedl kartuziány Jan Lucemburský, jenž je usadil v Praze (Mariánská zahrada mezi Újezdem a Smíchovem). Na Moravě byli

v Králově Poli a v Do- lanech u Olomouce. Husitské války řád kartuziánů u nás většinou vyhubily. (O mučednictví kartuziánů srvn. Neuman: Katoličtí mučedníci doby husitské str. 38 nn). Rudolf z Valdštejna vybudoval novou Kartuzii ve Valdicích u Jičína, ale náboženské „reformy“ Josefa II. dokončily dílo husitů. Na památku zbyly budovy změněné v kasárny a trestnice. Podle zprávy z r. 1925 má řád 15 kartuzií (Itálie, Španělsko, Anglie, Švýcarsko, Rakousko a Německo) se 750 mnichy.

Z Kartuzie se církvi zrodilo mnoho světců. Mnohé požehnání svolali mniši svým životem. Boží Prozřetelnost je odměnila slávou nebes; my prosme, aby jim Bůh požehnal k novému rozkvětu. Jak budeme bojovat proti Protivníkovi, nemajíce neviditelné, ale zato silné duchovní zálohy rozjímavých řádů?

(Zda dočkáme se toho, aby i u nás dostalo se kartouze těm, kteří dychtí po samotě a sebezničení, z něhož vzrůstá život? Pohltí všechnu snahu a všechny peníze a všechny nadšence jen vnější činnost? Kartouze je nám potřeby jako soli. Až ji budeme mít, jistě se u nás krásně rozvíje vroucí, hluboký náboženský život. Pozn. redaktorova.)

J. Papica

PRACOVNA

Otevři srdce a já je naplním.

Milovat = chtít dobro. Jen jedno jest dobro naprosté a proto jen jedna absolutní láska. Kdo ono dobro chce nekonečné, rozpaluje duši požárem neuhasitelným, který duši strhuje k obzorům nedohledným. Zapaluje k dobru naprostému, dokonalému, vše oživujícímu. Láska = primum analogatum, jež realisuje vůli k dobru svrchovanému. Dle ní, ve stupni, jak se co blíží něco k dobru, můžeme mluvit o lásce pravé. Vše ostatní jest jen omyl, osudný omyl srdce. Láska mýlící se vyčerpává, sráží zvolna, vysušuje, vystřebává. Jest neplodná, neužitečná, tragická.

Láska k Bohu milujícího zvedá k Boží úrovni. Vše pak vyzdvihuje k oné úrovni. A tak jest milujícímu Boha všechno Boží a vše lásky čisté hodným. Jeho krása nepohoršuje, nezná chudoby jiné než prázdno duše bez Boha. Láska svedla do jeho srdce všechno tvorstvo, neb vše je Boží a v něm má svůj účel. A tak každý tvor i nejdrobnější jest aspoň záchvěvem v hymnu, jímž se duše rozjásala. Má srdce široké tak jak oceán, jak písek na břehu mořském jsou touhy jeho, vše miluje, vše objímá, všemu rozumí, za vše děkuje, neb ve všem slyší, vidí Pána, ježž — miluje. Srdce nejbohatší, nejžhavější, plné života a pravdy. Jen ono vlastně žije, jen ono ví o štěstí.

Proto kdo lačníš, neuspokojen tím, co máš v sobě a co sis našel kolem sebe, otevři srdce své, otevři je dokořán, šíř, víc, aby doň mohl vstoupit Pán, Bůh vstoupí tam, rozepne si nekonečnou propast tvého nitra. Bůh je nejen pokrmem, nýbrž též nasycením, nejen pokladem, nýbrž též oblažením. Přijde, vyhloubí, vypálí nitro a přetvoří v sebe.

Nelze již jíti dále. Láska vrcholící, duše v štěstí spočívající. Sen? Bohem to můžeš uskutečnit!

Braitto.

Bolest.

Ježíš jest mužem Bolesti. Bolesti dokonalé. Přejal všechny naše hříchy a hřích je původcem bolesti. Protože pak vzal na sebe všechny naše hříchy, přijal všechnu bolest. Bolest všech lidí, bolest očišťující, zvedající a zadostčínící.

Proto všechna bolest naše má téci na Kalvarii. Proto všechna bolest naše má býti očištěná, jak byla Kristem, má býti výkupná nás i bratří.

Bolest jest stesk nad pozbyváním sebe, nad potíráním nás.

Cítíme tělo a jeho tíži, víme, že smrt nemůže býti odpovědí absolutní na náš život. Proto bolest z umírání. Chtěli bychom jako sv. Pavel nebýti svlékáni smrtí, nýbrž jen převlékáni Slávou.

Zatím však Sláva nemůže nám dáti svého pláště na naše hnilobou nakažené tělo. Musí je zničit prve služebnou svou, Smrtí. A všechny bolesti jsou jen svlékání těla smrtelnosti a duše v něm se chvějící pod jeho tíhou.

Bolest musí hlodat, musí pokořovat, nebyla by jinak bolestí. Po pokoření Kristově trpí se sice dále, víme však proč. Trpíme k očistě. Bolest musí zničit na nás vše, co ještě není úměrné Slávě, musí nás ukřižovati. Muka křesťanova jsou spojena s utrpením Kristovým, jsou okoupana v slzách Panny nejsvětější, jež přijala nás za syny, když se stala Matkou Hlavy nového lidstva. Přijala nás v Ježíši s našimi vinami a proto i bolestmi. Tak vytrpěla bolesti naše a v ní, matce Sedmibolestné můžeme se ukrýti se svou hořkostí a vzdechem, aby již byla konečně zdrcena nepřítelkyně Smrt, jež nás trýzní. Pro modlitbu její byly ukráceni dnové očekávání Ducha sv. Její prosby ukrátí i chvíle našeho očekávání dokonání v nás vítězství Kristova nad hříchem, bolestí, vinou.

Braito

ŽEŇ

Duchovní život.

Sděluji s velkou radostí, že již jest ukončeno posledním sešitem "Carmelitana" skvělé dílo mystické teoretiky od JOSEFA A SPIRITU STO.: „Enucleatio Mysticae Theologiae„. Karmelitáni učinili tím velmi záslužný čin. A nyní oznamují další zprávu ještě radostnější, že ve zmíněné kolekci „Carmelitana“ budou postupně ve čtyřech svazcích ročně vydávati celé dílo jiného Josefa a Spir. Sto., nejhlubšího znalce mystiky. Vřele doporučuji všem kněžským a klášterním knihovnám. Roční předplatné na 4svazečky po 80 fol. stran jest 25 lir. Adresa: Casa dei Padri Carmelitani Roma (34) Corso d' Italia 38.

Jinak z teorie duch. života můžeme zaznamenati pouze menší knihu: ABBÉ NEYEN: Une méthode de vie spirituelle (Aubanel Frères, Avignon, 1928, str. 160, cena 6 frs.) Autor obrací se k lidem ve víru denního života a dává jim dobrá poučení, jak i oni mohou zvýšiti intensivu svého vnitřního života. Dílko je velmi praktické a hodně zdůrazňuje metodu a metodické postupování v duchov. životě. Ostatně jedná se o metodu sv. Františka Saleského a proto možno knihu opravdu doporučiti.

Všichni jistě vědí, že liturgie a život z ní mnoho působí na duch. život. Proto jsme zavedli liturgické články a proto též upozorňuji na poslední novinku: DOM PUNIET O. S. B.: La liturgie de la Mosse. (Aubanel Fils Ainé, Avignon.) Opat Puniet zhustil na 230 stranách vše nejdůležitější, čeho třeba věděti k porozumění mši sv., z dějin obřadů mše sv. a z jejich symboliky. Kniha zaslouží si, aby byla přečtena od těch, kteří chtějí se prohlubovati ve znalosti mše sv. na základě našich článků.

Jak se kdo modlí, tak žije. Světci se svatě modlili a proto svatě žili. Proto jest dobré a potřebné při modlitbě jíti jejich cestami. Jsem rád, že se mi dostala do ruky úhledná knížka, sbírka modliteb svátých: Gebete grosser Seele. (Ars Sacra, Müller, 1924, 3,60 MK.) Nádherná sbírka, plná zlatých, sršících jisker lásky, oddanosti, důvěry. Autor musil mnoho čisti a pečlivě vybírat. A výběr je opravdovým veledílem. Každá stránka vám něco řekne, každá vás zachytí a zanítí.

K letnicím vydala „Tyrolia“ (Innsbruck, ig28) úhlednou knížku dobrých a upotřebitelných námětů k rozjímání, duch. čtení, případně i ke kázání. Jest to 4. sv. sbírky: Liturgische Lebensbücher, a sluje: Im Feuer des hl. Geistes. Obsahuje liturgické zážitky svátků a dnů světců celého svatodušního okruhu. Doporučuji vřele i tuto Oberhammerovu knihu.

Znovu upozorňujeme na 2. svazek Zlaté české legendy, které právě vydává V. Kotrba v Praze, a jichž vydal zase čísla 4, 5 a 6. Kniha si opravdu zaslouží hojného rozšíření. Jen tak budeme moci doufati pokračování ve vydávání této cenné sbírky, jejíž četba zase může nás sblížit se světcí, jak s nimi byli sblíženi naši Otcové.

Braito.

Z různých polí.

DURYCH JAROSLAV: Eva. (Bibl. vydání u Boh. Durycha, Přerov, 1928, 75 Kč.) Na ostří nejhlubší theologické spekulace, jak jen Božím duchem drcený básník dovede, zpívá Durych svou žhavou lásku k Evě — matce — světici. Vidíte Evu velkou láskou i v utrpení, vidíte ji zasypanou naší bolestí. Durych až k závratí vyzpíval své pochopení: O felix culpa, vidí Evu v paprsku dvanácti hvězd Marie přesvaté. Jaká vise ženy v Bohu, v jeho plánu, jedině správné, protože absolutní hledisko. Je to modlitba, sklonění, tušení Vítězství. Ovšem „národ“ půjde dále a ani si neuvědomil, že za mnoho a mnoho let v záplavě slov promluvilo zase Slovo v Básníkovi. Jen jedno mám přání, aby se Durych postaral co nejdříve o všem přístupné (tj. cenou a počtem exemplářů) vydání. Dodatečně se dovídám, že kniha vyjde v Dobrém Díle ve St. Říši. Braitto.

BERNADOT, DESBUQUOIS, RIQUET: Le jouq du Christ. (Spes, Paris, 1928, stran 160, cena 9 frs.) Události související s církevním odsouzením Action Francaise přinesly také mnoho dobrého; snad ani tak dogmaticky, jako pro praktický náboženský život. Ve „Jhu Kristově“ pojednávají tři význační theologové katolické poslušnosti vůči Neomylnému, proti němuž se občas stav! „zdravý smysl“! Kniha je velmi cenná, zvláště pro ty, kteří mají býti dobrými vůdci. Kdy bude každý katolík míti v srdci to „Sentire cum Ecclesia“? — Cítiti s církví! Tož aspoň se tomu učme a proto si této knížky o jhu poslušnosti Krista a k Náměstku zvlášť vážím. —pj—

DUPLESSY E.: Le catéchisme en problemes. (Téqui, Paris, 1927, stran 305, cena 10 frs; totéž: Livre du maitre, 1928, str. 299, cena 10 frs; totéž: Résumés de Catéchisme, 1928, stran 58, cena 1 '50 frs.) Tři knížky pro nábož. vyučování! obsahem i určením patří k sobě. Lituji, že jsem se nedostal k odborné kritice z francouzských kruhů a proto soudím jen po našem. Na první pohled odráží strašné množství otázek, někdy až příliš podrobných; tedy málo vhodné i pro náš vyšší stupeň. Ale zase je v tomto katechismu sneseno mnoho námětů z bible, z denního života, zvláště oceňuji časté navazování na nedělní evangelia, resp. na kostelní písně. Tak se může vytvořiti veliký fond asociačních ideí pro život po vyjití ze školy. Každý katecheta najde v Duplessyově katechismu hojně drobných myšlenek, schopných života v našich poměrech. —pf—

EVERS-MARIA: Die Mutter. (Ars Sacra, München, 1928, str. 30, cena 1^50 Mk.) Jedna z nejněžnějších knih napsaných o matce. Autorka — jemná ženská duše vyzdvihuje ženu-matku, rozezpívá se nad duchovním mateřstvím matky tělesné. Jaká hrdost ženy, jaká vznešenost dýše z každé řádky. Četba zdravá a zušlechťující. Vřele doporučuji. B.

DE GAILHARD BANCEL H.: Quatorze années de defense religieuse á la chambre des députés. (Spes, Paris, 1928, stran 287, cena 22 frs.) Vzpomínky z politických bojů za práva církve ve Francii v pohnutých letech 1901—1914. Úryvky z řečí a z článků, celá obranná pojednání proti odlukovým a protiřeholním zákonům — to vše ještě nepozbylo své vnitřní a praktické ceny. Celým dílem vane duch věrného katolictví. Politik a kdo se zajímá o veřejné postavení církve, s chutí přečte toto dílo. —pf—

HUTCHINSON: Das wachsende Reich. Roman. (Drei Masken - Verlag, Berlin, str. 560, cena 7 Mk.) Rostoucí království Boží s věrou v Boha a s láskou k lidem jest jediná cesta k vyrovnání nesrovnalostí v jednotlivci a ve společnosti. Hrdina románu se stal apoštolem této myšlenky, ač z války přišel bez víry. Kniha je více sociologická studie ve skvělém románovém podání a zaslouží největší pozornosti. —es—

LEHMANN-ISSEL: Theosophie, Anthroposophie und Christen- gemeinschaft. (Walter du Gruyter & Co., Berlin, stran 132, cena váz. 1'50 Mk.) Přes nepřesný názor o mystice zajímavá a věcně střízlivá studie o theosofii, původní její přeměně na západě v kosmosofii, anthroposofii a německé „křesťanské společenství“, jimž autor připisuje úkol převodu z materialismu k víře. —es—

LUDWIG E.: Der Menschensohn. Geschichte eines Propheten. (Ernst Rowohlt Verlag, Berlin W 35, str. 280, cena 6 Mk.) Spisovatel (Izraelita) píše, že nechce bráti víru v božství Ježíšovo těm, kteří v ní žijí, nýbrž jako skutečného a člověka že jej chce ukázati těm, kteří jej mají za smyšlenku; nechce líčiti nauku jeho, nýbrž jeho vnitřní život jako člověka. Literárně je to kniha krásná, ale myšlenkově chce vše v osobnosti Ježíšově stlačit do formiček pouhé lidské duše. Je tím zmrzačena osobnost Prorokova a kdo jen trochu ví, co může býti a co ne, usměje se útrpně této práci.

Neboť právě tato kniha utvrdí v domnění, že Ježíš musí býti pouhou smyšlenkou, neboť Ludwigův Ježíš se skutečně hodí jen za hrdinu pohádky pro děti, které dále nemyslí.

—es—

J. C. B. MOHR (PAUL SIEBECK), TUBINGEN: Die Religion in Geschichte und Gegenwart. (Liefer. 2g'30. Fessler-Frauenfrage.) Obširná pojednání o slavnostech, formulkách nábož., Francii, ženské otázce

—es—

NEYRON GUSTAVE S. J.: Histoire de la Charité. (Spes, Paris, 1927, stran 203, cena 10 frs.) Dějiny lásky k bližnímu! Stačí vypsát pero? Aspoň skizzu života lásky lidstva chce podati učený autor. Pěkně oceňuje to dobré, co mají či měla různá vyznání a potom zběžně probíhá staletími charitativního života církve. Knížka — ač nevyčerpává úplně všechnu látku, nebylo to možno — je velmi milá zvláště dnes, kdy odstrkují církev od jejích chudých a potřebných. Kniha zasluhuje povšimnutí též u nás, nemáme — pokud vím — takového díla.

—pj—

TRÁVNÍČEK JAN E.: Láska učitele-kněže. (K. H. Ježek, ř. šk. Hlučín, 1928, stran 152, cena 12 Kč.) První svazek dvoudílného románu mladé duše, týrané rozporem mezi ideály a skutečností. Román má v sobě mnoho dobrého, se zájmem jsem jej pročítal. Konečný úsudek podáme po vyjití druhého dílu.

—pj—

VALLIS GÉO: Élévations. (Bloud et Gay, Paris, 1928, str. 215, cena 12 frs.) Hluboké meditace skutečně básnické, snivé a proto tak jasně vidoucí duše. Básník jde krajem, městem, životem a poslouchá hymnus zvoníc, soumraků, luk a hvozdů. Čistý, měkký lyrismus prohvěný silnou osobitostí. Meditace vyznívají tak vřele křesťansky, v tichém, čistém světle víry. Vřele doporučuji tuto knihu mladého básníka.

S. B.

VÉVODA-MASÁK: Matka Boží v české poesii. (Občanská tiskárna, Brno, 1928, str. 360, cena 18 Kč.) Můžeme býti vděčni Masákovi za toto druhé vydání vzácné knihy. Dílo jest jezerem českých slz a díků a jásotu českého srdce rozechvělého v chvilkách nejtišších láskou k Madoně. Nejsou všechna čísla nejhodnotnější, ale i ty prosté zpěvanky jsou dokladem mariánské úcty u nás. Kniha jest doplněna o poslední novinky, a to velmi šťastně. Přejeme krásně vypravené a přitom přece laciné knize rychlého rozebrání.

S. B.

WURM DR. ALOIS: Worauf es bei der Kunst ankommt. (Ar» Sacra, München, str. 120, cena 2 Mk.) Vskutku křesťanským realismem psaná kniha, zachycující rozhodující momenty v různých oborech umění. Učí dívati se na umění, chutnati je a obohatiti jím vnitřní život. Zároveň informuje o všech moderních směrech a snahách umění. Dobrý přítel!

S. B.